

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ნინო ჭელიძე

დედობის იდეალი, დედის დანაშაულის სინდრომი, ემოციური და
ზრუნვის შრომის გადანაწილება დედასა და ძიძას შორის

გენდერის კვლევა

სამაგისტრო ნაშრომი შესრულებულია

გენდერის კვლევის მაგისტრის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად

ხელმძღვანელი: თამარ ცხადაძე, ასოცირებული პროფესორი

თსუ გენდერის კვლევის ინსტიტუტის მოწვეული ლექტორი

თბილისი, 2017

ანოტაცია

დედობა ქალისთვის განიხილება, როგორც ქალის იდენტობის შემადგენელი კატეგორია. ჩვენს საზოგადოებაში დედის როლი აღმატებულად არის წარმოდგენილი, ქალი ხშირად ფასდება იმის მიხედვით, თუ რამდენად კარგი დედაა. დედობის შესახებ უამრავი განსხვავებული თეორია არსებობს. საზოგადოებაში დამკვიდრებულია კულტურული ნორმები და მოლოდინები, თუ როგორი უნდა იყოს კარგი და იდეალური დედა. ხშირად „იდეალური დედის“ განსაზღვრებაში მთავარ ასპექტად წარმოჩენილია ქალის მიერ ოჯახისთვის პრიორიტეტის მინიჭება, რაც ქალის სახლში ყოფნას და ბავშვების გაზრდის პასუხისმგებლობის აღებას მოიაზრებს. პატრიარქალური საზოგადოება მუდმივად ითხოვს ქალებისგან, რომ მოერგონ დედის შესახებ აღიარებულ ნორმებს, შეასრულონ ის მოვალეობები, რასაც დედობა მოითხოვს.

ჩემი ნაშრომის მიზანია, შეისწავლოს თუ რა დამოკიდებულებები არსებობს იმ დასაქმებული დედების მიმართ, რომლებიც ძიძის მომსახურებას იყენებენ. იმ იდეებისა და კონსტრუქციების იდენტიფიცირება, რომლითაც დასაქმებული დედები ძიძების მომსახურების რაციონალიზებას ახდენენ. ასევე, როგორ ხედავენ და აფასებენ დედის შრომის დედასა და ძიძას შორის განაწილებას ძიძის სერვისით მომსახურე დედები. განიცდიან, თუ არა დანაშაულის გრძნობას და რამდენად ახდენს ეს ყველაფერი დედების მიერ საკუთარი თავის დედობად აღქმაზე ზეგავლენას. კვლევისთვის მივმართე თვისებრივი კვლევის სიღრმისეული ინტერვიუს მეთოდს. კვლევის რესპონდენტებად ავარჩიე ქორწინებაში მყოფი, სხვადასხვა ასაკის, განსხვავებული რაოდენობის შვილების, დასაქმებული დედები.

ატარებული სიღრმისეული ინტერვიუებზე დაყრდნობით გამოიკვეთა, რომ დასაქმებული დედები განიცდიან დანაშაულის გრძნობას. გამოვლინდა, რომ დასაქმებულ დედებს მუდმივად უწევთ მათ მიერ ძიძების მომსახურების სარგებლობისთვის ახსნა-განმარტებების მოძებნა, სხვადასხვა არგუმენტებით მათი გადაწყვეტილებების რაციონალიზება. ძიძების მომსახურების რაციონალიზაციისთვის დედები იყენებენ, ეკონომიკური მდგომარეობის, პიროვნული განვითარების და დროის ფაქტორის არგუმენტებს. ასევე გამოვლინდა, რომ ბავშვზე მთავარი პასუხისმგებლობა კვლავაც დედას ეკისრება. შედეგად მიჩნეულია, რომ ძიძა ინაწილებს დედის წილ საქმიანობას და არა მამის, ძიძა მხოლოდ დედას ეხმარება. დედებისა და ძიძების ურთიერთობებიდან გამოვლინდა, რომ დედების მთავარი შფოთვის საკითხია შიში, რომ ბავშვები ძიძებთან განავითარებენ ემოციურ კავშირს, ან რომ ისინი უფრო მეტად შეუყვარდებიან. მიუხედავად იმისა, რომ დედები იყენებენ ძიძის მომსახურებას, დედები თვითონ იღებენ ბავშვების აღზრდის პასუხისმგებლობას და ძიძის მოვალეობაში, ხშირად მხოლოდ ბავშვზე ფიზიკური მზრუნველობა, მოვლა შედის. მოვალეობების მსგავსი გადანაწილებიდან გამომდინარე, გამოვლინდა, რომ დედები არ ახდენენ საკუთარი დედობის ცულ დედად იდენტიფიცირებას.

სარჩევი

შესავალი	Error! Bookmark not defined.
თავი I	9
კვლევის მიზნები	9
კვლევის ამოცანები	9
საკვლევის კითხვები.....	Error! Bookmark not defined.
მეთოდოლოგია.....	Error! Bookmark not defined.
თავი II.....	Error! Bookmark not defined.
ლიტერატურის მიმოხილვა.....	Error! Bookmark not defined.
ინტენსიური დედობა	Error! Bookmark not defined.
მითი დედობის შესახებ (myth of motherhood).....	15
დედების დანაშაულის გრძნობის ფენომენი.....	16
დედობა ნაციონალისტურ კონტექსტში.....	19
საოჯახო შრომის გენდერული დანაწილება და დედობა	20
თავი III	21
მონაცემების ანალიზი	21
საზოგადოების დამოკიდებულებები და გადაწყვეტილება ძიძის აყვანის შესახებ	22
სამსახური VS დედობა	26
საზოგადოება იმ დედების შესახებ, რომლებიც ძიძის მომსახურებას იყენებენ	28
რატომ მყავს ძიძა?.....	30
დანაშაულის გრძნობა დასაქმებულ დედებში.....	33
დედაზე დაბრალება.....	37
დედის და ძიძის ურთიერთობა.....	38
დედების მოლოდინი ძიძის და ბავშვის ურთიერთობის შესახებ.....	39
როგორი დედა ვარ?.....	40
ორმაგი სტანდარტები.....	41

ძირითადი მიგნებები.....	44
დასკვნა	49
გამოყენებული ლიტერატურა:.....	52
დანართი #1.....	55
დანართი #2.....	56

შესავალი

მაშინ როდესაც საუბარია კაცის და ქალის გენდერულ როლებზე, ქალის როლის დახასიათებისთვის აუცილებლად იყენებენ ისეთ კატეგორიებს, როგორიცაა - ცოლი და დედა. საზოგადოების დიდ ნაწილს მიაჩნია, რომ ქალისთვის დედობა მისი იდენტობის განმსაზღვრელია და თუ ქალი არ არის დედა, ან ცოლი, ეს ხშირად მისი, როგორც არასრულფასოვანი ქალის სტიგმატიზაციის საფუძველი ხდება. გოგონების სოციალიზაცია იწყება იმ იდეით, რომ ისინი მომავალი დედები და ცოლები გაიზრდებიან. დედობის ინსტიტუტის მთავარი მოვალეობა არის გოგონების დედებად სოციალიზება (Bernard, 1998). დედის სახე კულტურაში, უფრო კონკრეტულად რელიგიასა და ხელოვნებაში დიდებულად არის წარმოდგენილი. მედია დედობას წარმოაჩენს როგორც გარდაუვალს და ღირსეულს, როცა უშვილობა წარმოდგენილია, როგორც დეპრივაცია (Bernard, 1998). ამის ცხადი მაგალითების პოვნა უამრავ სასკოლო სახელმძღვანელოსა თუ, საბავშვო ლიტერატურაში შეიძლება. მაგალითად, საბავშვო ენციკლოპედიაში, გოგონების შესახებ წაიკითხავთ: „კაცობრიობის მეორე ნახევარს გოგონები შეადგენენ, ქალთა სქესს მშვენიერს უწოდებენ. ეს შემთხვევითი როდია, შემოქმედმა ქალს ძალიან მნიშვნელოვანი როლი მიაკუთვნა - მეუღლისა და დედის. თუმცა, მომავალი დედები ჯერ მხოლოდ პატარა გოგონები არიან“ (ჩემი პირველი ენციკლოპედია, 2016, გვ. 126). წიგნი 4 წლიდან ბავშვებისთვის არის განკუთვნილი. სწორედ ასეთ გარემოში წარმოიქმნება მოლოდინები, რომ ქალის მთავარი როლი ბავშვების გაჩენა და მათზე ზრუნვაა, ამიტომ, როცა ქალი არ ერგება და „ვერ ამართლებს“ პატრიარქალური წესრიგის მიერ დამყარებულ მოლოდინებს, იგი ხშირად ხდება საზოგადოების ნეგატიური დამოკიდებულების მსხვერპლი. შედეგად, მათი განხილვა არასაკმარისად კარგი ქალის, ან არასაკმარისად კარგი ცოლის და დედის კატეგორიაში ხდება.

კულტურაში დამკვიდრებული მოლოდინია, რომ ქალისთვის პრიორიტეტი უნდა იყოს ოჯახი და მასზე ზრუნვა, შესაბამისად, როცა ქალი გამოდის ამ მოლოდინის ჩარჩოდან,

მაგალითად, იღებს განათლებას, აქვს კარიერა, ბევრის მიერ ეს აღიქმება, როგორც ბარიერი ქალის მთავარი როლის შესრულების საქმეში. მაგალითად, ერთ-ერთი ყველაზე გავრცელებული კითხვა, რასაც ორსულ ქალებს, განსაკუთრებით მაშინ თუ ქალი მუშაობს, ეკითხებიან, არის, რას აპირებს ბავშვის გაჩენის შემდეგ, წამოვა სამსახურიდან თუ არა? თუ არ ტოვებს სამსახურს, მაშინ ვინ მოუვლის ბავშვს? ძიძა უნდა აიყვანოს? თუ ძიძას აიყვანს, როგორ უნდა ენდოს უცხო ადამიანს და ა.შ. მსგავსი შინაარსის კითხვები ყოველთვის დედისთვის არის განკუთვნილი და არა მამისთვის. არავინ ეკითხება მამას, რას აპირებს ბავშვის დაბადების შემდეგ, მიატოვებს თუ არა სამსახურს, რადგან ამას მამისგან არავინ მოელის, ეს არ არის ნორმა. რა თქმა უნდა, ყველაფერი ეს უკავშირდება გავრცელებულ მოსაზრებებს, რომ ბავშვის მოვლა ქალის პასუხისმგებლობაა.

კიდევ ერთი ფაქტორი, რომელიც მსგავსი გენდერული როლების დამკვიდრებას უწყობს ხელს არის საეკლესიო პირების განცხადებები, მოწოდებები იმის შესახებ, რომ ქალი შექმნილია მხოლოდ დედობისთვის და შვილების და ოჯახის მოსავლელად. „უფალმა მამაკაცი საზოგადო, ქალი კი უფრო საშინაო საქმეებისათვის აკურთხა. თუმცა, დღეს ამის გაუკუღმართება ხდება. ქალი საზოგადო საქმეებში ჩაერთვის, რის გამოც, მისი ძირითადი კურთხევა შეუსრულებელი რჩება“ - ღვთისმშობლის შობის ეკლესიის მოძღვარი, მამა დავით ქალებაშვილი (Ambioni.ge, 2009). აღნიშნული პრობლემის აქტუალურობაზე საუბრობს შერილ სენდბერგი წიგნში „იმოქმედე: ქალები, შრომა და ლიდერობის სურვილი“ (2013) „მართალია, რთულია იწინასწარმეტყველო ინდივიდის რეაქცია მშობლად გახდომის შესახებ, მაგრამ ადვილია იწინასწარმეტყველო საზოგადოების რეაქცია. როცა წყვილი აცხადებს, რომ ბავშვი ეყოლებათ, ყველა ულოცავს კაცს, მაგრამ ყველა ულოცავს და ეკითხება ქალს, თუ რას აპირებს სამსახურთან დაკავშირებით?“ (სანდბერგი, 2013). აქედან გამომდინარე, შეიძლება ითქვას, რომ დედების მიერ ძიძის სერვისის გამოყენება კომპლექსური საკითხია, ვინაიდან საზოგადოების დიდი ნაწილის მიერ ჯერ კიდევ მიუღებელია ქალისთვის მუშაობა, უფრო ხშირად კი დედის მუშაობა, როცა მას პატარა ბავშვი ჰყავს და დედობის საქმიანობის სხვა ქალთან გადანაწილებას ახდენს. სწორედ ასეთი დამოკიდებულებების გამო გადავწყვიტე, რომ ჩემი კვლევის თემა

ყოფილიყო იმ დედების გამოცდილება, რომლებიც ძიძის სერვისით სარგებლობენ და რომელთაც მსგავსი შეხედულებების მქონე საზოგადოებაში უწევთ ცხოვრება. როგორია მათი პირადი გამოცდილება, როგორ ახდენენ ისინი ადაპტაციას ასეთ გარემოში, როგორ ახდენს ეს დამოკიდებულებები მათზე ზეგავლენას და ამავდროულად, როგორ ზემოქმედებს ეს ყველაფერი მათ ძიძებთან ურთიერთობაზე.

ქალების მიერ ძიძის სერვისის გამოყენების მიმართ საზოგადოების ნეგატიურ დამოკიდებულებას აჩვენებს 2013 წელს, გაეროს ერთობლივი პროგრამის მიერ „გენდერული თანასწორობის ხელშეწყობისთვის საქართველოში“ მომზადებული ანგარიში. ანგარიშის მომზადებისთვის კვლევა ჩატარდა მთელი საქართველოს მასშტაბით. კვლევის შედეგად გამოვლინდა, რომ გამოკითხულთა 92% იზიარებს მოსაზრებას, რომლის თანახმად, ქალისთვის უპირველესი მნიშვნელობა აქვს ოჯახს, რომ ქალის ყველაზე მნიშვნელოვანი როლი ცხოვრებაში არის ოჯახზე ზრუნვა. იდეას, რომ ქალი ბავშვის გაზრდით და სახლის მოვლით უნდა იყოს დაკავებული და არა პროფესიული წინსვლით, იზიარებს გამოკითხული კაცების 72% და ქალების 52%. გამოკითხულთა 79%-ის მიხედვით ქალი უფრო მეტად ოჯახით ფასობს, ვიდრე სამსახურში წარმატებით. გამოკითხულთა უმრავლესობა (66%) ეთანხმება დებულებას, რომ ყველასთვის უმჯობესია, როცა კაცი მუშაობს, ხოლო ქალი სახლს უვლის. მიიჩნევა, რომ ქალს სიამოვნებს დიასახლისობა და ბევრად ბედნიერია ამ საქმიანობით, ვიდრე სამსახურში წარმატებით შეიძლება იყოს. თუმცა, როცა არჩევანი ქალის კარიერასა და ოჯახს შორის დგება, უპირატესობა ენიჭება ოჯახს. ასევე გამოვლინდა, რომ როგორც ქალების, ისე მამაკაცების უმრავლესობა ფიქრობს, რომ სამსახური კარგია, თუმცა ქალს მაინც ყველაზე მეტად ოჯახი და ბავშვები სურს, რასაც ეთანხმება გამოკითხულთა 85% (87% ქალების და 88% კაცების). კვლევამ ასევე გამოავლინა, რომ მოსახლეობის დიდი ნაწილი ოჯახის საქმეს ქალისთვის სასიამოვნოდ მიიჩნევს, რადგან ყოველი მეორე რესპონდენტის აზრით (51%), დიასახლისობა ისეთივე კმაყოფილებას აგრძნობინებს ქალს, როგორც ანაზღაურებადი სამსახურის ქონა. მიიჩნევა, რომ ქალს სიამოვნებს დიასახლისობა და ბევრად ბედნიერია ამ საქმიანობით, ვიდრე სამსახურით. აქედან გამომდინარე, ქალებისთვის ხშირად რთულია

აღიარონ, რომ მათ სამსახურში ყოფნა ბედნიერებას ანიჭებთ, მაშინ, როცა შვილთან ძიძა იმყოფება. სამეგრელოს და კახეთის ჯგუფებში დაფიქსირდა სკეპტიკური დამოკიდებულება ქალების მიერ ძიძის აყვანის მიმართ. ქალმა შვილი ძიძას არ უნდა გააზრდევინოს - ეს იყო მოსაზრება, რომელიც მათი აზრით, მთელ ქვეყანაში დომინირებს.

როგორ უნდა ვანდო ვიღაცას ბავშვი, შენი რძალი დააჯინე სახლში და მოუვლის ბავშვს. ჩვენთან ესე ხდება აქ. ესეა აზრი ჩამოყალიბებული. ჩამოყალიბებულია რომ ბავშვი უნდა გაზარდოს დედამ და არა ძიძამ [სამეგრელო, სოფელი, 36-50, საშუალო განათლება].

ის აზრია გავრცელებული, რომ დედის გაზრდილი შვილი უნდა იყოს და არა ძიძის და ძიძებს ნუ ანდობთ შვილებსო [კახეთი, სოფელი, 36-50, უმაღლესი განათლება].

წარმოდგენილი მაგალითები, მართალია, არ გამოხატავს მთელი საზოგადოების აზრს, მაგრამ წარმოდგენას ქმნის იმაზე, თუ რატომ შეიძლება დედა - ძიძის და დედის საკუთარ თავთან ურთიერთობა იყოს კომპლექსური.

I თავი

კვლევის მიზანი:

კვლევის მიზანია შეისწავლოს, ქართულ საზოგადოებაში არსებული ამ ღირებულებითი წნეხის პირობებში, დედები როგორ ახერხებენ ძიძის მომსახურების სარგებლობასთან ადაპტირებას და ძიძის აყვანის შესახებ თავიანთი გადაწყვეტილების რაციონალიზებას და რა გავლენას ახდენს ეს დამოკიდებულებები დედობის აღქმაზე.

ასევე, კვლევის მიზანს წარმოადგენს შეისწავლოს, თუ როგორ ხედავენ დედის შრომის დედასა და ძიძას შორის განაწილებას ძიძის სერვისით მომსახურე დედები და რა როლს ასრულებს შრომის განაწილების ეს სურათი ძიძის მომსახურებით სარგებლობის რაციონალიზებაში

კვლევის ამოცანები

- „დედობის“ შესახებ არსებული წარმოდგენების შესწავლა
- ძიძების სერვისის გამოყენების მიმართ დამოკიდებულებების შესწავლა

საკვლევი კითხვები

- როგორ და რაში ვლინდება საზოგადოების დამოკიდებულება დედების მიმართ, რომლებიც იყენებენ ძიძის მომსახურებას?
- როგორ მოქმედებს საზოგადოებრივი წნეხი დედებზე, რომლებიც იყენებენ ძიძების მომსახურებას? (თვითშეფასება, როგორ დედად აფასებენ თავს, “დანაშაულის გრძნობის” ფაქტორი)
- როგორ ახერხებენ დედები ძიძის მომსახურებით სარგებლობასთან ადაპტირებას და ძიძის აყვანის შესახებ თავიანთი გადაწყვეტილების რაციონალიზებას?

- რა კრიტერიუმებს იყენებენ დედები ძიძების შესარჩევად და როგორ აისახება ამაში მათი გაგება ძიძისა და დედის როლის გადანაწილების შესახებ?
- რა მოლოდინები აქვთ დედებს ძიძის და ბავშვის ურთიერთობასთან, განსაკუთრებით, მათ შორის ემოციური კავშირის არსებობასთან დაკავშირებით?

მეთოდოლოგია

კვლევის მიზნებიდან გამომდინარე და კვლევის კითხვებისთვის პასუხის გასაცემად გამოვიყენე თვისებრივი კვლევის სიღრმისეული ინტერვიუს მეთოდი. სიღრმისეული ინტერვიუს ინსტრუმენტი იყო ნახევრად სტრუქტურირებული ინტერვიუს გზამკვლევი.

რესპონდენტებს სიღრმისეული ინტერვიუები წინასწარ შედგენილი ნახევრად სტრუქტურირებული კითხვარის გამოყენებით ჩაუტარდათ. ინტერვიუები დამეხმარა თითოეული რესპონდენტის ცხოვრებისეული გამოცდილების შესწავლაში, იმის გაგებაში, თუ რა დამოკიდებულებები აქვთ ოჯახის წევრებს, ახლო ნათესავებს თუ საზოგადოების დარჩენილ ნაწილს იმ დედების მიმართ, რომლებიც ძიძის მომსახურებას იყენებენ და როგორ ზეგავლენას ახდენს ეს მათი, როგორც დედის თვითაღქმაზე. რა ბარიერებს აწყდებიან დედები ძიძის აყვანის დროს, ასეთის არსებობის შემთხვევაში და როგორ ნაწილდება ურთიერთობა დედას და ძიძას შორის.

მეთოდოლოგიის შერჩევისას ნახევრად სტრუქტურირებულ ინტერვიუებზე შეჩერება მოხდა მისი სპეციფიკურობიდან გამომდინარე. წინასწარ შედგენილი ინტერვიუს სახელმძღვანელომ და ინტერვიუს ღია სტრუქტურამ თითოეული რესპონდენტის გამოცდილებაზე დამყარებით დამატებითი კითხვების დასმის საშუალება მომცა, რათა რესპონდენტებისგან დეტალური და სიღრმისეული ინფორმაცია მომეპოვებინა მათი ცხოვრებისეული, რეალური გამოცდილების შესახებ, რაც უკავშირდებოდა არა მხოლოდ მათი დედობის გამოცდილებას, ასევე მათ მიმართ საზოგადოებისგან გამოვლენილ

დამოკიდებულებებს ძიძის მომსახურებით სარგებლობის შესახებ და ასევე დედების ურთიერთობებს ძიძასთან.

სიღრმისეული ინტერვიუ ჩატარდა 11 რესპონდენტს, 11 დედას. ინტერვიუების საშუალო ხანგრძლივობა 1 საათი იყო. რესპონდენტების მოძიება მოხდა ე.წ. „თოვლის გუნდის“ პრინციპის გამოყენებით. თუმცა, კვლევის მიზნებიდან გამომდინარე გათვალისწინებული იყო რამდენიმე პირობა, რომლის დაკმაყოფილებაც იყო საჭირო. მართალია ჰეტეროგენულობა შერჩევის დროს ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი ასპექტია, რაც გულისხმობს განსხვავებულ კონტენტს, მრავალფეროვან გამოცდილებას, მაგრამ ამავე დროს გათვალისწინებული იყო ის მოთხოვნები, რაც კვლევის მიზნებს ჰქონდა და ეს იყო:

1. დედის დასაქმება სახლის გარეთ, ანუ დედას უნდა ჰქონოდა ანაზღაურებადი, სრულგანაკვეთიანი სამსახური.¹
2. შვილებიდან, ერთი ბავშვი მაინც უნდა ყოფილიყო მთელი დღის მანძილზე ძიძის ზედამხედველობის ქვეშ, ანუ ბავშვს არ უნდა ევლო ბაღში ან სკოლაში.
3. რესპონდენტი დედა არ უნდა ყოფილიყო მარტოხელა დედა, რადგან ამ შემთხვევაში კვლევის მიზნებიდან გამომდინარე, ყურადღება ექცეოდა ოჯახში გენდერული როლების გადანაწილებას, მამის დამოკიდებულებას ძიძის აყვანის შესახებ გადაწყვეტილების მიღების დროს, დედების მიერ მიღებულ გადაწყვეტილებებს იმ შემთხვევაში, როცა ბავშვის გაზრდასა და აღზრდაში მონაწილეობას იღებს, როგორც ბავშვის დედა ასევე მამა, მათ ურთიერთობების დინამიკა და შესაბამისად აქედან გამომდინარე, დედის ურთიერთობა ბავშვის ძიძასთან.
4. ძიძას უნდა ჰქონოდა სრულგანაკვეთიანი სამუშაო დღე.

გარდა ამ ოთხი ძირითადი მოთხოვნისა, კვლევის დროს არ იყო შეზღუდული რესპონდენტების ასაკი, განათლება, რელიგია, დასაქმების სფერო. შესაბამისად,

¹ შენიშვნა: საინტერესო იქნებოდა ისეთი შემთხვევების კვლევა, როცა დედები არ მუშაობენ და იყენებენ ძიძების მომსახურებას, მაგრამ ვფიქრობ, რომ ეს სხვა, დამოუკიდებელი კვლევის საკითხია, ამიტომ ჩემ კვლევაში გამოვრიცხე.

გათვალისწინებული და მაქსიმალურად უზრუნველყოფილი იყო რესპონდენტების ასაკის მრავალფეროვნება, დასაქმების სფეროების მრავალფეროვნება, როგორც პროფესიები ასევე, სფეროები - საჯარო და კერძო, და შვილების რაოდენობა. მართალია, ასევე არ იყო შეზღუდვა ეთნიკური ან რეგიონული კუთვნილების ნიშნებით, მაგრამ რესურსების შეზღუდულობის გამო, კვლევისთვის რესპონდენტები შეირჩა მხოლოდ თბილისში. თითოეულ რესპონდენტს მიეწოდა ინფორმაცია კვლევის მიზნების შესახებ და ასევე ინფორმაცია კვლევაში მონაწილეობის ანონიმურობის შესახებ.

რესპონდენტების მონაცემები: კვლევაში მონაწილეობას იღებდა 11 დედა, ასაკობრივი ზღვარი 24-43, ყველა რესპონდენტს მიღებული ჰქონდა უმაღლესი განათლება (სოციალურ მეცნიერებებში, იურიდიული, ბიზნესი, სამედიცინო). დასაქმების სფეროები, როგორც კერძო ასევე საჯარო: ოჯახის ექიმი, სტომატოლოგი, ფსიქოლოგი, გენდერის მკვლევარი, ნოტარიუსი, ოფისის მენეჯერი. მიუხედავად იმისა, რომ რესპონდენტები სრულიად განსხვავებულ ისტორიებს ყვებოდნენ, ჰქონდათ განსხვავებული წარსული ან განათლება, განსხვავდებოდა მათი სოციალური სტატუსი, შვილების რაოდენობა და ასაკი, საბოლოო ჯამში მაინც გამოვლინდა მსგავსი ტენდენციები.

სადისკუსიო გეგმა ღია შეკითხვებისგან იყო ფორმულირებული. კითხვები, ძირითადად, კონცენტრირებული იყო რესპონდენტების სუბიექტურ გამოცდილების შესწავლაზე. დაწყებული ორსულობის პერიოდიდან, მათ გადაწყვეტილებამდე, რომ აეყვანათ ძიძა, ამ საკითხზე ოჯახის წევრების და დანარჩენი საზოგადოების დამოკიდებულებები, როგორ ახერხებენ ამ დამოკიდებულებებთან შეგუებას, მათი გადაწყვეტილების რაციონალიზების მეთოდები, დედობის შესახებ არსებული მოლოდინები, დედობის თვითაღქმა, ძიძებთან ურთიერთობა და ბავშვზე ზრუნვის გადანაწილების საკითხები. ერთზე მეტი შვილის ყოლის შემთხვევაში დედებს საშუალება ჰქონდათ ესაუბრათ სხვადასხვა და უფრო მრავალფეროვანი გამოცდილების შესახებ.

რა თქმა უნდა, კვლევის შედეგად მიღებული მონაცემები არ იძლევა გენერალიზაციის საშუალებას, მაგრამ ეს არც ყოფილა კვლევის მიზანი. კვლევის მთავარი დანიშნულება იყო,

იმ იდეების და კონსტრუქციების იდენტიფიცირება, რომლებითაც დედობის შრომის განაწილების გააზრება - რაციონალიზება ხდება დედების მიერ. ასევე, წარმოაჩინოს ქალების ხმა, რომელიც ძალიან ხშირად არ ისმის, აჩვენოს დედების გამოცდილება, მთავარია, რომ კვლევამ საშუალება მომცა, შემესწავლა დედების უნიკალური გამოცდილება, წინააღმდეგობების დაძლევის გზები, რაც მათ მიერ ძიძის აყვანის გადაწყვეტილებას ახლდა თან. საბოლოოდ, რესპონდენტებისგან მიღებული მონაცემები, დამყარებული მათ განსხვავებულ და მრავალფეროვანგამოცდილებაზე, კვლევის შედეგად გამოვლენილ მთავარ ტენდენციებზე საუბრის საშუალებას მაძლევს.

II თავი

ლიტერატურის მიმოხილვა

მეცნიერები გლენი, ბრაუნი და ფორსი დედობას განსაზღვრავენ, როგორც „სოციალურად კონსტრუირებულ ქმედებათა ერთობას და ურთიერთობებს, რომელიც ადამიანების მოვლასა და ზრუნვას მოიცავს“ (Forcey, 1994). დედობის მნიშვნელობა უკავშირდება დედად ყოფნის სოციალურ სტატუსს (Gillis, 1997). ზიგმუნდ ფროიდი დედას აღწერდა, როგორც ბავშვის პირველად და ძირითად სიყვარულის ობიექტს და მშობელს, როგორც მთავარ პასუხისმგებელს ბავშვის განვითარებაზე.

ინტენსიური დედობა

ინტენსიური დედობა, ეს არის დედობის შესახებ ყველაზე ფართოდ გავრცელებული დომინანტური კულტურული იდეოლოგია (Hays, 1996). ინტენსიური დედობის იდეოლოგიის მიხედვით დედობა ეს არის ექსკლუზიური, მთლიანად ბავშვზე ორიენტირებული და შრომატევადი საქმიანობა (Hays, 1996). აღნიშნულ იდეოლოგიაში დედა წარმოდგენილია, როგორც სხვებზე (შვილებზე) თავდადებული, მზრუნველი და თავგანწირული. სუბიექტი, რომელსაც არ გააჩნია საკუთარი საჭიროებები და ინტერესები (Bassin, 1994). ასეთი დედა განისაზღვრება, როგორც კარგი დედა. ინტენსიური დედობის იდეოლოგიას აქვს ისტორიული საფუძვლები და უკავშირდება ინდუსტრიულ კაპიტალისტურ ეკონომიკურ სისტემაზე გადასვლას და ანაზღაურებადი შრომის სახლის შრომიდან განცალკევებას. აღნიშნული იდეოლოგიის გატარებით ოჯახის თავი, ანუ კაცი უფრო მეტს გამოიმუშავებდა, ქალი კი გახდა კერძო სფეროს მმართველი დედის სტატუსით (Gordon, 1993). დედობის იდეოლოგია მხარს უჭერს და აძლიერებს შრომის გენდერულ დანაწილებას და ტრადიციული გენდერული როლების კვლავწარმოებას (Fineman, 1995).

ინტენსიური დედობა სრულგანაკვეთიან სამსახურად ითვლება, განსაკუთრებით ბავშვის ცხოვრების პირველი სამი ან ოთხი წლის მანძილზე. ეს გულისხმობს, რომ ბავშვებს ესაჭიროებათ ერთი ძირითადი მზრუნველი - რასაც გენდერული წესრიგიდან გამომდინარე უმრავლეს შემთხვევაში დედა ითავსებს. ინტენსიური დედობის თეორიის მიხედვით, დასაქმებული დედა ვერ იქნება მთლიანად ადეკვატური დედა, ვინაიდან იგი ვერ მოახერხებს თავისი დროის და ყურადღების ბავშვზე 24 საათიან კონცენტრირებას. მანამ, სანამ იარსებებს იდეა, რომ ბავშვები მოვლილები და ჯანმრთელები იქნებიან მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როცა დედა ჩართულია „ინტენსიურ დედობაში“, დედის დასაქმების საკითხი მუდმივ კონფლიქტში იქნება ბავშვის საჭიროებებთან (Hays 1996).

საქართველოში ოჯახური ცხოვრების პრინციპი მყარ პატრიარქალურ წარმოდგენებს ემყარება: ქალი დედა, ქალი დიასახლისი, რომელსაც მკაფიოდ ჩამოყალიბებული ოჯახური ვალდებულებები აკისრია (ანთელავა, 2002). ქალი საქართველოში ხშირად გაიგივებულია დედობასთან, ანუ დედობა, როგორც ქალის მთავარი და ძირითადი ფუნქცია ანუ გამოხატავს იმას რასაც შერონ ჰეი უწოდებს „ინტენსიური დედობის იდეოლოგიას“.

მითი დედობის შესახებ (myth of motherhood)

სოციოლოგი ენ ოუკლი, ინტენსიური დედობის იდეოლოგიას აფასებს, როგორც „მითს დედობის შესახებ“ (1974). ეს არის რწმენა, რომ „ყველა ქალისთვის საჭიროა გახდეს დედა, ყველა დედას სჭირდება ბავშვები და ყველა ბავშვს სჭირდება დედა“ - როგორც ვხედავთ, ეს შეხედულება გამორიცხავს დედის გარდა სხვა მზრუნველის ადგილს ბავშვის გაზრდის პროცესში, ამიტომაც აღარ რჩება ადგილი სხვა მომვლელისთვის, ანაზღაურებადი ძიძა კი საუკეთესო შემთხვევაში აღქმულია, როგორც აუცილებელი ბოროტება (Oakley, 1974).

„დედობის მითი“ ეს არ არის მითი ტრადიციული გაგებით, როგორც ტყუილი შეხედულებები, ან არარეალური ამბავი. ეს არის შეხედულება, რომელიც ქალებისგან დედობრივ თავდადებას, თავგანწირვას მოითხოვს, მაგრამ ამავე დროს არ სთავაზობს

ალტერნატიულ დედობრივ სტრატეგიას ან გაზიარებული ზრუნვის იდეას. იგი წარმოადგენს იდეალიზებულ ხედვას დედობის შესახებ, დედები, როგორც ექსკლუზიურ მომვლელები, რომლებიც მუდმივად მზრუნველებად და კეთილებად არიან წარმოდგენილები და ეს ხედვა ბევრ კულტურაში დომინირებს.

დედობის მითი ინდივიდების ერთი ჯგუფის ინტერესებს უფრო ემსახურება, ვიდრე მეორეს. ტენდენცია, დედების იდეალიზების შესახებ განსხვავდება, გააჩნია ბავშვის ასაკს და ცხოვრების ეტაპს. ფემინისტმა მკვლევრებმა ჩაატარეს ემპირიული კვლევა და შეისწავლეს დედობის მითი. ჰეარ-მასტინმა და ბროდერიკმა გაზომეს ქალების რეპროდუქციული არჩევანის, ცხოვრების მიზნების და იდეალური დედობრივი ქცევის დამოკიდებულებები. შედეგებმა აჩვენა, რომ არა მხოლოდ კაცები და მოხუცები, არამედ ახალგაზრდებიც იზიარებდნენ და ეთანხმებოდნენ დედობის შესახებ არსებულ მითს (Hare-Mustin & Broderick, 1979). „დედობის მითი“ - ეს არის კულტურული იარაღი დედების მანიპულაციისთვის, მათი ზედმეტი ჩართულობისთვის. ეს მითი გვასწავლის, რომ დედები არიან მზრუნველები და კეთილები (Douglas & Michaels, 2004; Hare-Mustin & Broderick, 1979). დედობის მითი ემსახურება კაცებს და მათ ყოფას, რადგან ბავშვის მოვლის საქმეში დედის ზედმეტი ჩართულობა მამების ნაკლებ ჩართვას მოითხოვს, ასე რომ, ისინი თავისუფლდებიან და სხვა ინტერესების დასაკმაყოფილებლად რჩებათ დრო.

დედების დანაშაულის გრძნობის ფენომენი

ბოლო პერიოდში ქალებზე ცენტრირებული კვლევების რაოდენობა გაიზარდა, კვლევები, სადაც ფოკუსი ქალების დედობის გამოცდილებაზეა, ფემინისტური პერსპექტივიდან. მსგავსი კვლევის მიგნებები აჩვენებს, რომ ქალებს ხშირად საპირისპირო მოსაზრებები აქვთ დედობის შესახებ, ვიდრე ეს კულტურულ ნორმად არის წარმოდგენილი, და ეს არ არის მხოლოდ დადებითი და პოზიტიური მხარე. ეს პოზიტიური შეხედულებები წარმოებულია ქალის, როგორც ბუნებრივი დედის, იდეიდან, რომ ქალებს ბავშვებზე ზრუნვის ბუნებრივი უნარები აქვთ და შეუძლიათ თავდაუზოგავი, თავგანწირული

შრომის შესრულება (Choi, 2005). დედობის რეალობა ბევრად განსხვავებულია ამ იდეოლოგიური მითისგან (Woollett, 1991). მიუხედავად ამისა, ეს არის იდეოლოგია, რომელიც დომინანტურია და აწესებს „კარგი დედის“ სტანდარტებს (Choi, 2005; Ussher, 1989). ეს მითი, რაც არსებობს იდეალური დედობის შესახებ, ქმნის პრობლემებს, რადგან ქალების განსხვავებული გრძნობები დედობის შესახებ გადადის დანაშაულის გრძნობაში და თავს აღიქვამენ, როგორც ცუდ დედებს (Parker & Bar, 1996). დედობის მითმა ქალებში შეიძლება გამოიწვიოს არაადეკვატურობის შეგრძნება და დედებში დეპრესიის ერთ-ერთი საფუძველი გახდეს (Buultjens & Liamputtong, 2007).

„დედობის მითმა“ დედებში დანაშაულის გრძნობა შეიძლება გამოიწვიოს, მაშინ, როცა დედები ვერ ასრულებენ ამ მოთხოვნებს, რასაც დედობის მითი აყენებს. დედობის შესახებ არსებულმა რომანტიკულმა იდეებმა გამოიწვია ის, რომ დედების ინდივიდუალობა და უფლებები აღარ იყო აღიარებული, დედებში თვითშეფასების პრობლემები გაჩნდა. „სრულყოფილი დედის“ იდეამ გამოიწვია ის რომ, ნებისმიერი მარცხი, რომელიც ქალს ხელს უშლიდა ყოფილიყო „სრულყოფილი დედა“, მათში იწვევდა დანაშაულის გრძნობას და საკუთარი თავის ცუდ დედად აღქმას (Chodorow, Contratto, 1989). ქალებს აწუხებთ ე.წ „დედის დანაშაულის გრძნობის ფენომენი“. ბევრი დედა განიცდის დანაშაულის გრძნობას, რაც არ არის დაკავშირებული კონფლიქტურ სიტუაციასთან, არამედ კულტურულ მოლოდინებთან. ფინეთში ჩატარდა კვლევა, რომელში მონაწილე ყველა მეხუთე დედა საუბრობდა „დედობის მითის“ შესახებ და ამ მითის შედეგად გამოწვეულ „დანაშაულის გრძნობაზე“, რაც დაკავშირებულია კარგი დედის იდეასთან, საკუთარ, თუ სხვების მოლოდინებთან (Rotkirch, 2009). დედების ნაწილი განიცდიდა, რომ მათ არ შეეძლოთ იმ მაღალი სტანდარტებისთვის მიეღწიათ, რაც იდეალური დედობის შესახებ არსებობდა, მაგალითად: არასდროს გაბრაზებოდნენ შვილს, მუდმივად ყურადღებიანები ყოფილიყვნენ. კვლევის დროს გამოვლინდა, რომ ქალები საუბრობდნენ მუდმივი კულტურული წნეხის შესახებ, რომ დედები უნდა ესწრებოდნენ ყველა ღონისძიებას, ყურადღებას მუდმივად უნდა აქცევდნენ ბავშვებს. დედებში დანაშაულის გრძნობა ხშირად დაკავშირებული იყო სოციალურ ნორმებთან და მოლოდინებთან. ასევე, კვლევის

დროს საუბრობდნენ იმაზე, რომ ზოგადად ძალიან რთულია ამ თემებზე საუბარი, რადგან დედების აზრით, ეს მათ სტიგმატიზაციას და გარიყვას გამოიწვევდა (Rotkirch, 2009).

დოკუმენტირებულია, რომ მოლოდინები, რაც ქალებს აქვთ დედობის შესახებ, ამ იდეოლოგიის გავლენის შედეგია და როცა რეალობას შეეჩეხებიან, ზოგიერთი ქალისთვის ძალიან რთულია, რომ მიწვდეს იდეალურობის სტანდარტებს, ან შეეგუოს იმ აზრს, რომ ისინი არ არიან ისეთი დედები, როგორებიც უნდა იყვნენ. ეს ყველაფერი გადადის შინაგან კონფლიქტში, რაც ხშირად ასოცირებულია დეპრესიასთან, განსაკუთრებით ბავშვის დაბადებიდან უახლოეს პერიოდში. რა თქმა უნდა, ყველა ქალი, ვისაც აქვს ეს გრძნობები, დეპრესიას არ განიცდის (Mauthner, 1999). დანაშაულის გრძნობა და სხვა სოციალური გრძნობები მშობლებში არ არის ფართო კვლევის საგანი და ბევრი ნაშრომიც არ არსებობს ამ თემაზე. არსებული კვლევები კი მიუთითებს, რომ ქალები უფრო მეტად არიან მიდრეკილნი დანაშაულის გრძნობისკენ, ვიდრე კაცები, და ეს უკავშირდება დედობის ევოლუციურ მნიშვნელობას, არსებულ მოთხოვნებს კარგი დედობის - „დედობის მითის“ შესახებ (Rotkirch, 2009). დედებში დანაშაულის გრძნობა, ერთის მხრივ უკავშირდება ინტენსიური დედობის იდეოლოგიას და იმ მოლოდინების ვერ შესრულებას რაც „სრულყოფილი დედას“ მოეთხოვება, მაგრამ მეორეს მხრივ იგი დაკავშირებულია დედისთვის „დაბრალების“ ფენომენთან. იქედან გამომდინარე, რომ დედა ითვლება ბავშვზე პასუხისმგებლად და პირველად მზრუნველად, როცა ბავშვის განვითარებაში რაიმე პრობლემა წარმოიშვება, ეს პირდაპირ დედას ბრალდება (Woollett&Phoenix, 1991). დედაზე დაბრალების ფენომენი კიდევ უფრო დიდი სტრესის ქვეშ აყენებს დედებს. ქალებისთვის სხვადასხვა აქტივობები, მაგალითად დედობა და კარიერა/დასაქმება, მუდმივად წარმოდგენილია როგორც ორი ურთიერთსაწინააღმდეგო ფენომენი და არა როგორც სიცოცხლის ურთიერთდამოკიდებული განზომილებები (Garey 1999). ამიტომაც, დედები მუდმივად განიცდიან შიშს, რომ შეიძლება ვერ გაამართლონ ის მოლოდინები, რაც საზოგადოებას მათ მიმართ აქვს დაწესებული. მაგალითად, პატრიარქალური კულტურა ნორმად აწესებს, რომ დედამ დამნაშავედ უნდა იგრძნოს თავი, მაშინ, როცა იგი შვილის გვერდით არ არის და სამსახურშია. მართალია, დღეს დედას შეუძლია იმუშაოს, ეს

აღარ არის ისეთი პრობლემა, როგორც წლების წინ, მაგრამ თუ დედა არ განიცდის დანაშაულის გრძნობას, რომ იგი ყოველ წამს შვილთან ვერ ატარებს, მაშინ იგი საზოგადოებისგან ნეგატიურ რეაქციას უნდა ელოდოს. შეიძლება პირდაპირ არავინ ეუბნება დედას, რომ მუშაობა, პროფესია ცუდია, მაგრამ ყველანი ელოდება გარკვეულ სინანულს, სირცხვილის გრძნობას და თავის მართლებას დედისგან, დანაშაულის გრძნობის აღიარებას, რომ მუშაობს და ბავშვთან არ არის და ამ დროს ბავშვთან, მაგალითად არის ძიძა. დღეს, მაშინ როცა სიტუაცია შეიცვალა და უფრო მეტი ქალი დასაქმებული სახლის გარეთ, უფრო მეტ დედას აქვს მენტალური ბრძოლა, თვითშეფასების პრობლემები და ხშირად ტრამვირებული მდგომარეობა, რომ არ არიან საკმარისად კარგი დედები, თუნდაც იმიტომ, რომ მათ ძიძა ჰყავთ.

დედობა ნაციონალისტურ კონტექსტში

ქალი ნაციონალურ კონტექსტში განიხილება, როგორც სამშობლოს გმირი ვაჟების გამზრდელი დედა. მოწოდებები ქალებს ავალებს იყვნენ დედები, ბიჭების დედები, რომ ქვეყანას საამაყო გმირები გაუზარდონ. ამავდროულად, ქალი, რომელიც არ ასრულებს მისთვის დაკისრებულ მოვალეობას, ხშირად სტიგმატიზებულია, ვინაიდან დედობა ქალის იდენტობის ნაწილად ითვლება. ქალი ნაციონალურ დისკურსში ხშირად წარმოდგენილია, როგორც ერის ღირსების სიმბოლო, კოლექტივიზმის სული, ერის სიწმინდის გამოხატულება. ქალებს მინიჭებული აქვთ სიმბოლური როლი ერის შენების საქმეში, როგორც ერის წევრების ბიოლოგიური მწარმოებლები, ტრადიციის მატარებლები, ერის დედები (Yuval –Davis, 1997). ერი აღიქმება, როგორც პატრიარქალური ოჯახი, რომელიც სწორედ კაცთა ძმობას ემყარება და პატრიარქალური კულტურა თაობიდან თაობას გადაეცემა. ახალგაზრდა კაცები ხდებიან ერის გმირები, ხოლო ქალები, როგორც დედები, რეპროდუქტორები, რომელთა საშუალებითაც ხდება პატრიარქალური ხაზის გაგრძელება. ქალების ერის მიმართ მთავარი ვალდებულება არის გააჩინონ შვილები „ერისთვის“

(Drezgic, 2015). შესაბამისად, დედობა ქალებისთვის ნაციონალურ კონტექსტში გარდაუვალი მოთხოვნაა, რაც აჩვენებს იმ რეალობას, რომელშიც ქალებს უწევთ ცხოვრება.

საოჯახო შრომის გენდერული დანაწილება და დედობა

ტრადიციულად გადანაწილებული გენდერული როლების შედეგად, დღეს როცა ქალი მუშაობს, ან თუნდაც სწავლობს და უნდა გახდეს დედა, ჩნდება კითხვები, თუ ვინ მოუვლის ბავშვს; ვინ იზრუნებს და ვინ გაზრდის ბავშვებს. საინტერესოა, რომ მიუხედავად ქალების წარმატების სამუშაო ბაზარზე, თუ განათლების უფლების მიღებისა, ჯერ კიდევ არ შეცვლილა მოლოდინები გენდერული როლების გადანაწილების შესახებ. ამიტომ, ხშირ შემთხვევაში ქალის ორსულობის დროს ჩნდება კითხვები იმის შესახებ, თუ რას იზამს დედა? როგორ მოახერხებს, რომ იმუშაოს, თუ სწავლობს, როგორ გააგრძელებს სწავლას და ამავდროულად იქნება დედა და ცოლი, კარგი დედა და კარგი ცოლი; როგორ გადაანაწილებს დროს და იზრუნებს შვილებსა და ქმარზე. მაგრამ, არავის უჩნდება მსგავსი კითხვა მამის მიმართ, როგორ მოიქცევა კაცი, როცა მამა გახდება, მიატოვებს თუ არა სამსახურს, ან სწავლას და ბავშვზე ზრუნვის სრულ პასუხისმგებლობას აიღებს თუ არა საკუთარ თავზე. ჩვენს საზოგადოებაში მამების მიმართ მსგავსი მოლოდინი არ არსებობს და ეს არ არის ისეთივე ნორმა, როგორც ქალების შემთხვევაშია. მამობა და სამსახური არ განიხილება, როგორც ორი ისეთი ურთიერთსაწინააღმდეგო რამ, რასაც შეთავსება და წინასწარ დაგეგმვა სჭირდება. მაგრამ სხვა მდგომარეობაა ქალების შემთხვევაში, დედობა და ქალის სამსახური, მუდმივად განიხილება, როგორც ორი ურთიერთსაწინააღმდეგო ფენომენი, რომელსაც მუდმივი ბალანსი სჭირდება. ქალებმა წინასწარ უნდა იფიქრონ, დედად გახდომის შემდეგ, სამსახურის საქმის მოგვარებაზე, ეს არ არის მხოლოდ კულტურული ნორმიდან გამომდინარე არსებული მოლოდინები, ხშირ შემთხვევაში ქალებისთვის ეს არის შინაგანი ფსიქოლოგიური მდგომარეობა, რომლის გადალახვაც მათ უწევთ.

თავი III

მონაცემების ანალიზი

საქართველოში არ არსებობს სტატისტიკური მონაცემები იმის შესახებ, თუ რამდენი ადამიანია დასაქმებული, როგორც ძიძა და რამდენი ადამიანი სარგებლობს ძიძის მომსახურების სერვისით. საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის ბოლო მონაცემებით, საქართველოს ეკონომიკურად აქტიური მოსახლეობა, ანუ სამუშაო ძალა, 2 021 000 ადამიანისგან შედგება. აქედან დასაქმებულია 1 779 900, საიდანაც 753 400 დაქირავებულია, ხოლო 1 018 100 - თვითდასაქმებული. სწორედ, თვითდასაქმებულთა რიცხვებს მიეკუთვნება ძიძობა და იგი საქართველოში, სამი ყველაზე გავრცელებულ თვითდასაქმებული სამუშაოდან ერთ-ერთია (ტაქსის მძღოლსა და რეპეტიტორთან ერთად) (bpn.com, 2017). მართალია, არ არსებობს სტატისტიკური მონაცემები, მაგრამ აშკარაა, რომ ბევრი ოჯახი სარგებლობს ძიძის მომსახურებით, შეიძლება ეს იყოს ნახევარგანაკვეთიანი გრაფიკით, კვირაში რამდენიმე დღით თუ სრულგანაკვეთიანი გრაფიკით. მიუხედავად იმისა, რომ ბევრი ოჯახი იყენებს ძიძის სერვისს, კვლავ არსებობს ნეგატიური დამოკიდებულება იმ დედეების მიმართ, რომლებიც ძიძის მომსახურებას იყენებენ. ჩემი კვლევის შედეგად მიღებული მონაცემები აჩვენებს, როგორ და რაში გამოიხატება ეს დამოკიდებულებები და რა გავლენას ახდენს იგი დედეებზე.

სიღრმისეული ინტერვიუების ჩატარების შედეგად მიღებულმა მონაცემებმა საშუალება მომცა პასუხი გამეცა კვლევის კითხვებისთვის. იმ ინფორმაციაზე დაყრდნობით, რომელიც დედეებმა რეალური, ცხოვრებისეული გამოცდილების გაზიარებით მომაწოდეს, საშუალება მომეცა მესაუბრა პრობლემის რეალურობასა და აქტუალურობაზე. ინტერვიუების შედეგად გამოვლინდა ის ძირითადი არგუმენტები, სქემები, რასაც საზოგადოება იყენებს იმ დედეების მიმართ, რომლებიც ძიძის სერვისით სარგებლობენ. ის მოლოდინები, რაც ქალებს აქვთ დედად გახდომის მიმართ და რამდენად შეესაბამება ეს მოლოდინები

რეალურ ცხოვრებისეულ გამოცდილებას. კვლევის შედეგებმა გამოავლინა ის წარმოდგენები, რაც არამართო საზოგადოებას აქვს დასაქმებული დედების მიმართ, არამედ დედებს საკუთარი თავის მიმართ, თვითაღქმა დედობის შესახებ.

იმისთვის, რომ სიღრმისეული ინტერვიუს შედეგად მიღებულ ინფორმაციას ჩემი კვლევის კითხვებისთვის ეპასუხა, ინტერვიუს დროს რესპონდენტებისგან მოვიპოვე ინფორმაცია არა მხოლოდ დღევანდელი სიტუაციის, არამედ ორსულობის პერიოდიდან დაწყებული, მათი ცხოვრების მანძილზე, როგორ შეიცვალა ეს მიდგომები. თუ რესპონდენტს ორზე მეტი ბავშვი ჰყავდა, თვითონ აკეთებდა ანალიზს, როგორ შეიცვალა მისი პოზიციაც, ოჯახის დამოკიდებულებაც და მექანიზმები, რაც მას ძიძის მოძიების დროს ჰქონდა. ჩემთვის საინტერესო იყო, არა მხოლოდ ის, თუ, როგორ აღწერდნენ რესპონდენტები გარკვეულ გამოცდილებას, არამედ როგორ შეფასებდნენ აკეთებდნენ და რაციონალიზაციის რა მეთოდებს იყენებდნენ, ან რისი გამოყენება უწევთ იმის ასახსნელად, რომ მათ ჰყავთ ძიძები.

საზოგადოების დამოკიდებულებები და გადაწყვეტილება ძიძის აყვანის შესახებ

სიღრმისეული ინტერვიუს შედეგად, რესპონდენტები იხსენებდნენ ორსულობის პერიოდში ძიძის აყვანის და სამსახურის გაგრძელების შესახებ მიღებულ გადაწყვეტილებებს. რესპონდენტების ერთი ნაწილი აღნიშნავდა, რომ წინასწარ, რაიმე სახის შეთანხმება, დიალოგი ქმართან, მათი კარიერის და სამსახურის შესახებ არ ყოფილა. სამსახურის გაგრძელება ბუნებრივ პროცესად განიხილებოდა და ფიქრობდნენ, რომ ქორწინება და დედობა არ იქნებოდა მათთვის ხელის შემშლელი ფაქტორი. თუმცა, რესპონდენტების მეორე ნაწილი საუბრობდა იმაზე, რომ მათ დაქორწინებამდე წინასწარვე შეთანხმდნენ მათი დასაქმების სტატუსი, მაგალითად, ის, რომ ქორწინების შემდეგ მუშაობას გააგრძელებდნენ, ან სწავლის შემდეგი საფეხურის (მაგისტრატურის) გავლაში მათ არ შეექმნებოდათ დაბრკოლება. მხოლოდ ის ფაქტი, რომ ქალებს წინასწარ უწევთ ქმრებთან

შეთანხმება, ექნებათ თუ არა სწავლის, კარიერის გაგრძელების საშუალება, მიანიშნებს იმას, რომ ტრადიციული, ქალის და კაცისთვის დაწესებული გენდერული როლები ჯერ კიდევ მყარია ჩვენს საზოგადოებაში.

გვიან დავიწყე ფიქრი, რა უნდა მექნა ბავშვის გაჩენის შემდეგ, თან ბევრს არ ვფიქრობდი, წინასწარ ძიძის შერჩევასაც არ ვფიქრობდი. მართალია, ხალხი მეკითხებოდა, ბავშვს რომ გააჩენ, მერე რა უნდა უქნა ბავშვს და სამსახურს, მაგრამ მაინც ყველამ იცოდა, რომ მუშაობასა და სწავლას, იმ დროს ვსწავლობდი კიდევ, თავს არ დავანებებდი. მე მაინც ხშირად მიწევდა პასუხის გაცემა ისეთ კითხვებზე, როგორიცაა: ძიძა უნდა აიყვანო? როგორ არ გეშინია უცხო ადამიანთან ბავშვის დატოვების?

ამჟამად სამი შვილის დედა, რომელიც სრულ განაკვეთიან სამსახურში მუშაობს, აქვს კარიერა და ასევე სარგებლობს ძიძის მომსახურებით, იხსენებს ოჯახში არსებულ დამოკიდებულებას პირველი ბავშვის გაჩენის დროს.

რომ გავთხოვდი, ჩემი ქმრის ოჯახი ძან ტრადიციული აღმოჩნდა, პირდაპირ არ მითხრეს, რომ სამსახური უნდა მიმეტოვებინა, მაგრამ საუბარი იყო იმაზე, რომ როცა ბავშვი გაჩნდება, ბავშვი უნდა გაზარდოს დედამ, სხვა არ შეიძლება. მე წინასწარ არ მქონდა ეს მოლოდინი, რადგან ესე არ ვიზრდებოდი და არ მეგონა ბავშვის გაჩენა ხელს თუ შემიშლიდა. წინასწარ არ იყო საუბარი, მაგრამ როცა გავაჩინე ბავშვი შემხვდა სერიოზული წინააღმდეგობა ოჯახში, რომ ბავშვი უნდა გაზარდოს დედამ, რადგან ძიძა არ შეიძლება ბავშვთან და იგი ვერასდროს ვერ მიხედავს ისე ბავშვს, როგორც დედა. დავთანხმდი და წამოვედი სამსახურიდან, მაშინ დეკრეტული შვებულებით 3 წლამდე შემეძლო სარგებლობა და 3 წელი ვიჯექი სახლში, რადგან ოჯახში უარყოფითი პოზიცია იყო ძიძის ინსტიტუტის მიმართ. ვერაფრით ვერ გადავლახეთ ეს და ბოლოს შევთანხმდით იმაზე რომ როცა ბავშვი წავიდოდა ბაღში მერე გავიდოდი სამსახურში. პირველ ბავშვზე ესე მომიწია, ძიძის აყვანა ტაბუდადებული თემა იყო ჩემს ოჯახში. ბავშვი ბაღში რომ წავიდა,

სამსახურში დავბრუნდი, დრო გავიდა ოჯახში ადგილი დავიმკვიდრე და მერე მეორეზე ორსულად რომ ვიყავი, სამსახურის დაკარგვა აღარ მინდოდა, ეს ჩემთვის დამოუკიდებლობის და თავისუფლების დაკარგვის ტოლფასი იყო, ამიტომ ოჯახის წინააღმდეგობის მიუხედავად მივიღე გადაწყვეტილება ძიძის აყვანის შესახებ.

რესპონდენტი დედების ის ნაწილი, რომელიც ძიძის აყვანის შესახებ გადაწყვეტილებას იხსენებდა ამბობდა, რომ ეს არ იყო მათთვის წინააღმდეგობა ოჯახის მხრიდან და არ დასჭირდათ თავის გამართლება, ან ძიძის საჭიროების დასაბუთება, საუბრობდნენ იმაზე, რომ ეს იყო მათი პირადი ინიციატივა.

მე თვითონ რომ არ მეტყვა, გამომეჩინა ინიციატივა არავინ მაიძულებდა, გინდა თუ არა გააგრძელე მუშაობა და არ დაანებო კარიერას თავიო, ალბათ მხოლოდ დედაჩემი არ იქნებოდა მომხრე, მაგრამ ის ვერ ამიყვანდა ძიძას და სხვა არავის ექნებოდა მგონი პრობლემა, რომ ბავშვები გამეჩინა და მეზარდა. ჩემი მეუღლე მხარს მიჭერდა, მაგრამ ინიციატივა მისგან არ მოდიოდა.

ერთ-ერთი რესპონდენტი, რომელიც ძიძის აყვანის შესახებ გადაწყვეტილებას იხსენებდა საუბრობდა იმაზე, რომ ეს არ იყო მარტივად მოსაგვარებელი საკითხი ოჯახში. ამიტომ, მას სხვადასხვა არგუმენტების გამოყენება დასჭირდა იმისთვის, რომ სამსახურში გასულიყო და ძიძა აეყვანა.

თავიდან როცა მინდოდა ძიძას ემუშავა ჩვენთან, მე ვამბობდი მე გადავუხდი, ეს თქვენ ტვირთად არ დაგაწვებათ, მე დავუჯდები ბავშვს, მე წავუკითხავ, ბავშვთან კონტაქტი მე მექნება, მაგრამ ფიზიკურ მოვლაში მინდა რომ დამეხმაროს. მე ვამბობდი რომ ჩემს გასაკეთებელს მე გავაკეთებ, მე მეცოდინება რა ტკივა და რა უხარია ბავშვს. რატომღაც ასევე ისიც ჰგონიათ კაცებს განსაკუთრებით, რომ ბავშვებს როცა ძიძა ჰყავთ ის უფრო უყვართ ვიდრე დედა, მაგრამ ეს ესე არ არის, მაინც ბავშვს უნდა დედა და დედები უფრო უყვართ.

ჩატარებული სიღრმისეული ინტერვიუების შედეგად, გამოვლინდა, რომ კვლევაში მონაწილე დედებიდან, 9 დედა, თვითონ, დამოუკიდებლად უზრუნველყოფდა ძიძის ანაზღაურებას. მხოლოდ ორ შემთხვევა იყო ისეთი, როცა ძიძის ხელფასს მამა იხდიდა. აღმოჩნდა, რომ ეს დედებისთვის კიდევ ერთი არგუმენტი იყო, რომ გაემართლებინათ ძიძის არსებობა, ფინანსური პასუხისმგებლობის აღება დედებს აძლევდა საშუალებას, რომ მოეთხოვათ და ამავდროულად, გაემართლებინათ ძიძის დაქირავების გადაწყვეტილება. აღნიშნულის გენდერული ანალიზი აჩვენებს, რომ დღემდე ბავშვზე ზრუნვა მიჩნეულია ქალის საქმედ, ძიძა კი ქალის დამხმარედ, ასე რომ, თუ დედას აქვს სურვილი ძიძა ყავდეს, მაშინ თვითონვე უნდა უზრუნველყოს მისი ანაზღაურებაც, რადგან იგი მის წილ საქმეს აკეთებს.

პირდაპირ ვერ დაიწყებ ისეთ სამსახურს, რომ იმდენი ანაზღაურება გქონდეს, რომ ძიძასაც გადაუხადო, გზაში და სხვა ყველაფერში გეყოს და თან დაგრჩეს რა. აი, მანდ მქონდა ცოტა წინააღმდეგობა, რომ რაში გჭირდება სამსახური, მაინც ძიძას თუ უნდა გადაუხადო შენი ხელფასიო.

კვლევის დროს გამოვლინდა, რომ საზოგადოების და ოჯახის წევრების დამოკიდებულება იცვლება იმის მიხედვით, თუ რა პროფესია აქვს ქალს და რამდენად მაღალანაზღაურებად სამსახურში მუშაობს იგი. გამოვლინდა, რომ თუ ქალის სამსახური არ არის საზოგადოებისთვის მოსაწონი, ანუ ქალი არ არის ისეთ პოზიციაზე დასაქმებული, რაც საზოგადოების თვალში მაღალ სტატუსს ინარჩუნებს და თან ანაზღაურებაც არ არის მაღალი, მაშინ უფრო თამამ კომენტარებს აკეთებენ, პირდაპირ და უხეშად ეკითხებიან დედებს, რატომ უღირთ სამსახურის გამო ბავშვების მოვლაზე უარის თქმა. საზოგადოება ჯერ კიდევ ვერ შეეგუა იმ ფაქტს, რომ ქალებსაც სურთ დასაქმება, და არა მხოლოდ გენდერულად ქალებისთვის შესაფერის სამსახურებში. ასევე, საზოგადოება ვერ შეეგუა იმ აზრს, რომ ქალებსაც შეიძლება ჰქონდეთ მაღალი ანაზღაურება და ეკონომიკურად არ იყვნენ ქმრებზე დამოკიდებულები და ეკონომიკური დამოუკიდებლობის მიღწევას დრო სჭირდება, რომ პირდაპირ მაღალანაზღაურებად და მაღალი სტატუსის მქონე სამსახურში

კარიერის დაწყება არ არის მარტივი, თუმცა, ეს არგუმენტი ქალების წინააღმდეგ და მათი კერძო სფეროში მიჯაჭვებისათვის გამოიყენება.

პირველი შვილი როცა გამიჩნდა, მაშინ არ მქონდა მაღალი ანაზღაურება და არც ჩემი პროფესიით ვმუშაობდი, ახლო ნათესავები პირდაპირ მეკითხებოდნენ, რაში გჭირდება ეს სამსახური, თავი დაანებე და სახლში იყავი, შვილს რომ მიხედო, რატომ არ გირჩევნიაო. მეორე ბავშვი როცა გავაჩინე, უკვე საკმაოდ მაღალანაზღაურებადი სამსახური მქონდა, ჩემს ქმარზე მაღალი ხელფასიც, ამიტომ აღარ მიწევდა მსგავსი კომენტარების მოსმენა.

საზოგადოების დამოკიდებულება იცვლება, იმ შემთხვევაშიც, თუ იციან, რომ ქმარს აქვს მაღალი შემოსავალი და ქალის მუშაობა არ არის ოჯახის შენახვისთვის აუცილებელი ფაქტორი. ასეთ შემთხვევაში დამოკიდებულება დასაქმებული დედების მიმართ უფრო მეტად კრიტიკული და ნეგატიურია. ეს არის კიდევ ერთი ფაქტორი, რისი ახსნაც უწევთ ქალებს, თუ რატომ სჭირდებათ სამსახური და რატომ არ ურჩევნიათ, რომ თვითონ სახლში დარჩნენ და სანაცვლოდ, შვილების გაზრდა სხვა, უცხო, ადამიანს მიანდონ.

სამსახური VS დედობა

სიღრმისეული ინტერვიუს შედეგად გამოვლინდა განსხვავებული ტენდენციები და დამოკიდებულებები დედის პროფესიებიდან გამომდინარე. რაც გულისხმობს, რომ საზოგადოებას განსხვავებული შეხედულება აქვს დედის მიერ ძიძის სერვისით სარგებლობასთან დაკავშირებით, მისი პროფესიიდან გამომდინარე. გარდა ამისა, აღმოჩნდა, რომ დედები, როცა დედობრივ გამოცდილებაზე საუბრობდნენ, ხშირად ახსენებდნენ მათ პროფესიას, როგორც ერთ-ერთ ძირითად ფაქტორს, რაც ზეგავლენას ახდენს მათ თვითშეფასებაზე და მათში დანაშაულის გრძნობას ამძაფრებს.

მე ბიზნესში ვარ და ამიტომ ხშირად მესმის ისეთი კომენტარები, როგორიცაა რატომ გიღირს მანდ ყოფნა ბავშვთან ყოფნას. ალბათ, ისეთი სამსახური რომ მქონოდა, რაც

*საზოგადოებისთვის არის მისაღები, მაგალითად, რომელიც ბაღის პერიოდს
ემთხვევა, ან უშუალოდ ბაღში რომ ვმუშაობდე, ან მასწავლებელი კოფილიყავი,
აღარ მომიწევდა მსგავსი კომენტარების მოსმენა.*

*ჩემი სამსახურიდან გამომდინარე ხშირად მიწევს მოგზაურობა, როგორც ქვეყნის
შიგნით, ასევე ქვეყნის საზღვრებს გარეთ. ხშირად ვფიქრობ, ალბათ სხვა სამსახური
რომ მექონოდა, ხალხი არ იქნებოდა ესე ნეგატიურად ჩემ მიმართ განწყობილი და
მუდმივად არ დამჭირდებოდა იმის ახსნა, რომ მეც კარგი დედა ვარ.*

როგორც აღმოჩნდა, საზოგადოება უფრო მეტად სოლიდარულია, მაშინ როცა ქალი ერთის
მხრივ, დასაქმებულია ქალის გენდერული როლისთვის შესაბამისი საქმიანობით და ამ
შემთხვევაში სარგებლობს მიძის მომსახურებით. ხოლო, თუ ქალი დასაქმებულია ისეთ
სფეროში, მაგალითად ბიზნესში, მართვის სფეროში, ან ისეთ სამსახურში, რომელიც
მოითხოვს მივლინებებს, მაშინ საზოგადოება უფრო მეტად კრიტიკულია, რადგან ქალებს,
რომლებიც მომავალ დედეებად განიხილება, არ უნდა აერჩიათ ასეთი სამსახურები და უნდა
გაეთვალისწინებინათ ბავშვის და ოჯახის ფაქტორი. საქართველოში ყველაზე
გავრცელებული ქალისთვის შესაფერისად მიჩნეული პროფესიებს მიეკუთვნება:
მასწავლებლობა, პედაგოგი სკოლაში ან კერძო რეპეტიტორობა, ფარმაცევტობა, ექიმობა,
ჟურნალისტობა, ბანკში ოპერატორობა, ხელოვნების სფერო, მკერავი, დიზაინერი,
მომსახურების სფეროს წარმომადგენელი, დამლაგებელი, მიძა, ოფიციანტი და სხვა. ეს
პროფესიები იმიტომ აღიქმება ქალისთვის შესაფერის პროფესიად, მაგალითად
მასწავლებლობა, რომ ქალი არის დედა ან მომავალი დედა, ამიტომ შეუძლია, რომ არა
მხოლოდ სახლში, არამედ სახლის გარეთაც აღზარდოს ბავშვები, ანუ აკეთოს იგივე საქმე
რასაც საუკუნეების მანძილზე ოჯახში აკეთებდა, თუმცა ერთადერთი უპირატესობით - ეს
სამუშაო ანაზღაურებადი იქნება და საზოგადოებაში სტატუსის მოპოვებაშიც დაეხმარება.
გარდა ამისა, ეს სამსახურები არ მოითხოვს ქალის მთელი დღით სახლიდან გასვლას,
შესაბამისად, ქალს რჩება დრო სახლის საქმეების გასაკეთებლად და თან ბავშვებზე
ზრუნვისთვის, შესაბამისად, არ მოუწევს თავის ჭეშმარიტ მოწოდებაზე უარის თქმა.

საზოგადოების წარმოდგენები იმ დედების შესახებ, რომლებიც ძიძის მომსახურებას იყენებენ

კვლევის პროცესში დედები საუბრობდნენ იმ მოლოდინებზე, რაც საზოგადოებას მათ მიმართ აქვს, რას ფიქრობენ, როგორი დედები არიან ისინი, მხოლოდ იმ ფაქტის გათვალისწინებით, რომ დასაქმებულები არიან და იყენებენ ძიძის მომსახურებას. დასაქმებულ დედებს, საზოგადოების ნაწილი აფასებს, როგორც არასაკმარისად კარგ დედებს, რადგან მათ უპირატესობა არ მიანიჭეს ბავშვების გაზრდას. თუმცა, არა მხოლოდ ის, რომ ისინი არ არიან კარგი დედები, არამედ არასაკმარისად კარგი ქალები. საქართველოში ქალობა ასოცირებულია დედასთან, კარგი ქალი კარგი დედა უნდა იყოს, ასე რომ თუ ერთ მოვალეობას ვერ ასრულებ კარგად, პარალელურად ვერ ასრულებ ვერც მეორეს. ქალის მთავარი მოვალეობად მიჩნეულია, სახლის საქმეები, დედობა, ბავშვებზე ზრუნვა. შესაბამისად, თუ ქალი ბავშვზე ზრუნვას აბარებს სხვა ქალს, ამ შემთხვევაში საზოგადოება ფიქრობს, რომ ის „ქალის სხვა საქმეებსაც“ არ აკეთებს. დასაქმებული დედები ინტერვიუს დროს საუბრობდნენ, რომ ხშირად უწევთ იმის ახსნა, რომ ძიძის ყოლა არ ნიშნავს ყველანაირი დედობრივი საქმიანობისგან განთავისუფლებას.

სახლში როცა მოვდივარ, მე კუვლი ბავშვს, მე ვაკეთებ საქმელს, ვალაგებ და დადლილი რომ მოვდივარ მაინც არავის არ ესმის და ყველა ფიქრობს, რომ ძიძა, რადგან მყავს, მე ძაან დასვენებული ვარ.

შენ ძიძა გყავს და რა გენაღვლება. შენ საქმეს ეგ აკეთებს და რა გაქვს საწუწუნო.

ჩემი ნათესავებისგან ხშირად მომისმენია, სტუმრად როცა მოდიან, მოიცა შენ რომ ძიძა გყავს, საქმლის კეთება იცი? ბავშვის დაბანა იცი? ყველა ფიქრობს, რომ ძიძა აკეთებს ყველაფერს და მე არაფერი მეშველება ძიძა რომ არ მყავდეს. უხერხულ მდგომარეობაში მაგდებენ.

სიღმისეული ინტერვიუების შედეგად მოპოვებულ ინფორმაციაზე დაყრდნობით გამოვლინდა, რომ დედებს აქვთ არა მხოლოდ ის მოლოდინები, რასაც ოჯახი, საზოგადოება ელოდება უყენებს მათ, როგორც დედებს, არამედ ის მოლოდინები რასაც თვითონ უყენებენ საკუთარ თავს. აღმოჩნდა, რომ ჩემი რესპოდენტების ნახევარზე მეტს, უფრო მაღალი შემოსავალი ჰქონდა, ვიდრე მათ ქმრებს. მაგრამ, ეკონომიკური სტატუსი არ განსაზღვრავდა ოჯახში მათ სტატუსს. როცა საქმე ბავშვზე პასუხისმგებლობის აღებას გულისხმობს, დედა ითვლება მთავარ მშობელად, რომელმაც უნდა მიატოვოს ყოველგვარი საქმე და ბავშვს დაუთმოს თავისი დრო. ეს მიდგომა, აჩვენებს, რომ ოჯახში გენდერული როლების გადანაწილება მყარია და თუნდაც ის ფაქტორი, რომ ქალი შეიძლება ეკონომიკურად დამოუკიდებელი იყოს, არ განსაზღვრავს ოჯახში მის სტატუსს.

როცა ბავშვს რამე სჭირდება, მე ვარ ვალდებული დავტოვო ჩემი საქმე. მიუხედავად იმისა, ქმარზე მეტი მაქვს თუ არა ხელფასი. მე თვითონ არ ავიღე ეს პასუხისმგებლობა, მაგრამ თავისთავად მოხდა. [რესპოდენტი]

უფრო მეტი ხელფასი მქონდა ვიდრე ჩემს მეუღლეს, მაგრამ მაინც მე ვიყავი ვალდებული, როცა ბავშვს სიცხე ექნებოდა, როცა ცუდად იქნებოდა, ან ძიძას არ ეცლებოდა, დავრჩენილიყავი სახლში. ნებისმიერ შემთხვევაში ითვლება ჩემვალდებულებად, ეხლაც ეგრე არის, ეხლაც მე უფრო მეტი მაქვს ხელფასი, მაგრამ მაინც.

თუ დადგება საკითხი, რომ ძიძა არ გვეყოლება, თუ ვერ შევუთანხმდით, ან ვერ უზრუნველვყოფთ ძიძის გადახდას, მე დავტოვებ სამსახურს, იმის მიუხედავად რომ მე უფრო მაღალი ანაზღაურება მაქვს, კაცის სტატუსიდან გამომდინარე, უმუშევარ კაცს არ აქვს სტატუსი. ამიტომ, მირჩევნია მე დავჯდე სახლში და ბავშვებს მოვუარო, ვიდრე ჩემი ქმარი.

მამასაც აქვს ეს მოლოდინები, მე რომ მამა ვიყო, შეიძლება მეც მაწყობდეს, დადლილი რომ ხარ და ბავშვს რაღაც ჭირდება, დედას ეტყვი. ეგეთი გამოვლინებები ყველას აქვს, ჩემს ქმარს, დედაჩემს, მამას, ძმას.

რატომ მყავს ძიძა?

როგორც აღმოჩნდა, დასაქმებული დედების უმეტესობას, შეიძლება იშვიათად, მაგრამ მაინც უწევთ ისეთ გარემოში ყოფნა, როცა თავის მართლება უწევთ და არგუმენტებს ეძებენ, რომ ძიძის არსებობა დაასაბუთონ. დედების ნაწილი ამბობს, რომ უმეტეს შემთხვევაში, ცდილობენ გაჩუმდნენ, არ შევიდნენ ესეთ ადამიანებთან დიალოგში.

ვცდილობ, ეგეთ დებატებში არ შევიდე, აზრი არ აქვს, მერე ვეუბნები ხოლმე, თუ თან ოჯახის წევრი არ არის, არ ვეკამათები.

ერთხელ ჩემი ახლობელი მეუბნება, აუ მე ბავშვს ძიძას როგორ გავაზრდევინებო, იმ დედების არ მესმის, უცხო ადამიანს, რომ ანდობენ შვილებსო, თან, ამ დროს, იცოდა, რომ მე ძიძა მყავდა. რატომ ამბობს ამას მხოლოდ ჩემ მიმართ. რატომღაც ერთხელაც არ მინახავს ისეთი კაცი, რომელიც ამბობს, მე ჩემს შვილს ძიძას არ გავაზრდევინებ და მე თვითონ გავზრდიო.

სამი ძირითადი ტენდენცია გამოვლინდა, რომელსაც დედები მიმართავენ ძიძის არსებობის რაციონალიზაციისას.

1. ეკონომიკური ფაქტორი
2. პიროვნული განვითარების ფაქტორი
3. დროის ფაქტორი

აღმოჩნდა, რომ ეკონომიკური ფაქტორი ყველაზე მარტივად გასაგები ფაქტორია საზოგადოებისთვის. იმ შემთხვევაში, როცა დედა ამბობს, რომ თუ არ იმუშავებს ეს მათ

ოჯახს ფინანსურ პრობლემებს შეუქმნის, ხალხი ამ შემთხვევაში უფრო გაგებით ეკიდება მათ სამსახურს, თანაგრძნობას იჩენენ და ცდილობენ დაამშვიდონ, განსაკუთრებით, თუ ამას დედა დანაშაულის გრძნობით ამბობს, თუ ჩანს, რომ თვითონაც განიცდის ბავშვებთან არყოფნას. ეს მიდგომა, ხაზს უსვამს, საზოგადოებაში დამკვიდრებულ სტრეოტიპულ აზროვნებას, დედა აუცილებლად უნდა განიცდიდეს თუ ის მუშაობს და დროს შვილებთან ვერ ატარებს, თუ ამას არ განიცდის, მაშინ იგი არ არის კარგი დედა. მიუღებელია, რომ ქალი სამსახურში სიარულით უფრო ბედნიერი იყოს, ვიდრე სახლში ბავშვებთან ყოფნით.

მეორე არის თვითგანვითარების ფაქტორი. დედები, რომლებსაც არ აქვთ ფინანსური აუცილებლობა, რომ იმუშაონ, იყენებენ თვითგანვითარების არგუმენტს. ქალისთვის, მხოლოდ ოჯახი არ შეიძლება იყოს საკმარისი, ქალსაც სჭირდება სოციალიზაცია, სახლის გარეთ სხვა ადამიანებთან ურთიერთობა. ეს კი მათ დედობაზე ახდენს ზემოქმედებას, თუ დედა ბედნიერად არ გრძნობს თავს სახლში ყოფნით, იგი არ შეიძლება იყოს კარგი დედა.

მე ვფიქრობ, რომ უფრო მნიშვნელოვანია ქალი იყოს რეალიზებული, მარტო სახლში ყოფნა ცუდად მოქმედებს, ახალგაზრდაზე განსაკუთრებით, რაც ისწავლა იმ რესურსის გამოყენება არის საჭირო.

მე ჩემს შვილს ვტოვებდი იმიტომ, რომ ვყოფილიყავი განათლებული დედა, ასე უფრო მეტად დავეხმარები ჩემს შვილს.

მე თუ არ გავერთე, მშვიდად არ მოვიწყვე ჩემი ცხოვრება, ბავშვებთან ძაან აგრესიული ვიქნები.

მე ვარ ისეთი დედა, რომელიც ცდილობს რომ განვითარდეს, იმუშაოს, ისწავლოს მეტი გამოცდილება შეიძინოს.

ძიძას ვუხდი ჩემი ხელფასის უდიდეს ნაწილს, თუ სახლში დავჯდები ვერ მოვახერხებ განვითარებას. დედაჩემმა დაანება სამსახურს თავი და დღემდე მისტირის, მე შემოგწირეთ თქვენ თავიო.

თავის გამართლება მიწევს, მუდმივი ახსნა, აბა რა უნდა ვქნა, სულ ჩემი საქმე ჰგონიათ ბავშვის მოვლა, ჩემს ქმარს არასდროს უსვამენ კითხვას, აბა შენ რომ მიდიხარ და ბავშვს ძიძას უტოვებ. ეგ როგორია? მას არ აკადრებენ, როგორ გაუბედავენ, ის კაცია და მე ქალი ვარ.

მესამე არგუმენტი დაკავშირებული იყო დროსთან, დედები ამბობენ, რომ სამსახური არ არის ერთადერთი მიზეზი ძიძის არსებობის, რთულია ოჯახის საქმეების მოსწრება და თან ბავშვზე ზრუნვა. ეს ყველაზე რთულად გასაგები მიზეზი აღმოჩნდა, რადგან მოლოდინია, დედა უნდა იყოს გმირი არსება, რომელმაც მუდმივად უნდა აკონტროლოს ყველა სიტუაცია, ყველას მიხედოს და თან თუ მუშაობა უნდა იმუშაოს, მაგრამ დრო არ მოაკლოს ოჯახს.

ძიძა ყველა ქალს უნდა ყავდეს, გინდა სახლში იყოს სულ ან გინდა მუშაობდეს. ბავშვზე მოვლის ვალდებულება არ არის განაწილებული დედას და მამას შორის. კაცი ამბობს, რომ არ გააკეთებს, დაალაგე, საჭმელი გააკეთე, ბავშვებს მიხედე, დიდი შრომაა, გინდა ძიძა იყოს, გინდა - არა. ქალმა უნდა იმუშაოს, უფრო მეტი პატივისცემა აქვს საზოგადოებიდან, ფინანსური დამოუკიდებლობა, ბავშვიც უფრო მეტ პატივს სცემს, როცა იცის, რომ დედას დამოუკიდებლად შეუძლია უყიდოს რაღაც და მამას არ უნდა მოსთხოვოს ფული. სიამოვნებას სახლში ჯდომა ვერ მომანიჭებს, სულ ვიქნები დათრგუნული და აგრესიული სამყაროს მიმართ. მარტო ბავშვის გაზრდა არ იქნება ჩემთვის საკმარისი.

დანაშაულის გრძნობა დასაქმებულ დედებში

2010 წელს, გლაზგოს უნივერსიტეტის ფსიქოლოგების კვლევის შედეგად გამოვლინდა, რომ ქალების 96% ყოველდღე, დღეში ერთხელ მაინც განიცდის დანაშაულის გრძნობას. აღმოჩნდა, რომ ქალებს დანაშაულის განცდისთვის ბევრი სხვადასხვა მიზეზი აქვთ, მაგრამ ყველაზე ხშირად დანაშაულის გრძნობის განცდა უკავშირდება დედობას და დედობასთან დაკავშირებულ საკითხებს, მაგალითად იმას, რომ ისინი საკმარის დროს ვერ უთმობენ შვილებს და არ არიან კარგი დედები (Telegraph.co.uk, 2010).

ჩემი კვლევის ერთ - ერთი მთავარი საკვლევი კითხვა იყო დასაქმებულ დედებში დანაშაულის გრძნობის ფენომენი და რამდენად არის ეს გრძნობა დაკავშირებული, დედის სამსახურთან და დედის მიერ ძიძის სერვისის გამოყენებასთან. როგორ ზეგავლენას ახდენს დედის თვითაღქმაზე დანაშაულის გრძნობა და არის თუ არა ეს საზოგადოების დამოკიდებულებებთან კავშირში. სიღრმისეული ინტერვიუს შედეგად მიღებული მონაცემებით, 11 რესპონდენტიდან 8 პირდაპირ საუბრობდა ამ ფენომენის შესახებ და აცხადებდა, რომ ისინი მუდმივად განიცდიან დედის დანაშაულის გრძნობას. ასევე საინტერესოა დანარჩენი, სამი რესპონდენტის შეხედულება, ვინაიდან კითხვაზე განიცდიან, თუ არა ისინი დანაშაულის გრძნობას, განაცხადეს, რომ არა, მაგრამ ინტერვიუს მსვლელობისას, ეს რესპონდენტები საუბრობდნენ ისეთ თემებზე, რაც მიანიშნებდა იმაზე, რომ ისინიც განიცდიან დანაშაულის გრძნობას, მაგრამ არ აღიარებენ, ან არ აქვთ საკმარისი ინფორმაცია ამ ფენომენის მიმართ და არ დაუკავშირეს ის გრძნობები, რასაც შვილების აღზრდის დროს განიცდიან, დანაშაულის გრძნობას. დასაქმებულ დედებში, დანაშაულის გრძნობის კვლევა ჩემი კვლევისთვის ერთ-ერთი ყველაზე საინტერესო და მნიშვნელოვანი ფაქტორი იყო. თითოეული დედის გამოცდილება დანაშაულის გრძნობის შესახებ განსხვავდებოდა, ასევე შეიმჩნეოდა ეს სხვაობა დედების ასაკის, პროფესიის და ბავშვების რაოდენობის გათვალისწინებით. განსაკუთრებით საინტერესო იყო იმ დედების

გამოცდილება, რომელთა დანაშაულის გრძნობაც გამოწვეული იყო უცხო ადამიანების მიერ გაკეთებული კომენტარების შედეგად და რაც უშუალოდ უკავშირდებოდა დედის მიერ ძიძის გამოყენებას.

ერთხელ სამსახურში ძიძამ დამირეკა, ბავშვი ცუდად არიო, გვეგონა რომ ვირუსის სიმპტომები ჰქონდა. ექიმთან ბავშვი მე და ჩემმა ქმარმა ერთად წავიყვანეთ. ექიმს ავუხსენი სიტუაცია, მაგრამ მეჩხუბა იმის გამო, რომ ეგ რაღაც საჭმლიდან აქვს ბავშვსო, ვირუსი არ არის, ბაქტერიაა და შენ უნდა გაუკეთო ხოლმე საჭმელიო, ძიძა რომ უკეთებს მაგიტომ დაემართაო, მუშაობას და სწავლას ჯობს ბავშვს მიხედოო. ეს ხდებოდა ჩემი მეუღლის, შვილის და ექიმის ასისტენტის თვალწინ. ძალიან განვიცადე და ტირილი დავიწყე. ორი კვირა სტრესი მქონდა. მერე კი ძალიან გავბრაზდი, იმ ექიმთან ვიზიტი იმდენად ძვირი ღირს, მე თუ არ ვიმუშავე, როგორ მივიყვან მაგასთან ბავშვს, ან კიდევ, მე რატომ მითხრა ეგრე, ჩემი ქმარიც ხომ იქვე იყო, ის რატომ არ დაადანაშაულა და მხოლოდ მე რატომ მომმართა. საბოლოოდ, მაინც ჩემი თავი დავადანაშაულე, ბავშვის ცუდად ყოფნა ჩემს თავს დავაბრალე და ძალიან განვიცადე. ისე მოხდა, რომ იმავე ექიმთან ერთი წლის შემდეგ კიდევ მომიწია მისვლა, რადგან თავის საქმეში პროფესიონალია. ამჯერად, რადგანაც ვიცოდი ექიმის დამოკიდებულება აღარ ვახსენე, რომ ძიძა მყავდა. ისე ავუხსენი ექიმს ბავშვის მდგომარეობა, რომ ძიძის არსებობის შესახებ არაფერი მითქვამს.

რესპონდენტების პასუხებიდან გამოვლინდა ტენდენცია, რომ განსაკუთრებით მაშინ იმატებს დედებში დანაშაულის გრძნობა, როცა ბავშვები ძიძასთან ყოფნის განმავლობაში რაღაცას დაიშავებენ, წაიქცევიან ან ავად გახდებიან. ასევე, მაშინ, როცა სამსახურში ყოფნის დროს დედები გაიგებენ სხვა ბავშვების უბედური შემთხვევის ან დაშავების შესახებ.

სახლიდან ვიყავი გასული, როცა ტელეფონზე ძიძამ დამირეკა, ბავშვი ამბობს, ხელი მტკივაო და არვიცი რა დაემართაო. შემდეგ აღმოჩნდა, რომ ბავშვს თამაშის დროს ხელი ამოუვარდა, ძიძას არ აძლევდა მიკარების საშუალებას, ამიტომ ვერ მიხვდა. იმ წამსვე გავიფიქრე, რომ ჩემი ბრალი იყო, მე რომ სახლში ვყოფილიყავი, ბავშვს ეს არ

დაემართებოდა. მე რომ სახლში ვყოფილიყავი ყურადღებით ვიქნებოდი და არ დაემართებოდა.

დანაშაულის გრძნობის განცდა მუდმივად მაქვს, მაგალითად რაღაცას რომ გავიგებ, ცუდ ამბავს, უბედურ შემთხვევას, მაგ დროს მაქვს ხოლმე საშინელი დანაშაულის განცდა, მე ჩემს შვილთან არ ვარ, არვიცი, რა ხდება, ეგრევე ვურეკავ ძიძას. მართალია, ესეთი სტატისტიკა არ არსებობს, რომ ძიძასთან ყოფნის დროს ემართებათ ბავშვებს ცუდი რაღაცები, ვიდრე მშობლებთან ყოფნის დროს, მაგრამ მაგ დროს ძალიან განვიცდი.

რესპონდენტები საუბრობდნენ დანაშაულის გრძნობის გამძაფრებაზე დეკრეტული შვებულებიდან სამსახურში გამოსვლის პერიოდში. აღმოჩნდა, რომ ეს განსაკუთრებით რთული პერიოდი იყო დედებში, რომ ბავშვი ძიძასთან დაეტოვებინათ. თუმცა, ეს პროცესი შედარებით მარტივი იყო იმ დედებში, რომლებსაც ერთზე მეტი შვილი ჰყავდათ.

პირველი ბავშვის გაჩენის შემდეგ ძალიან გამიჭირდა სამსახურში გასვლა, ვფიქრობდი ნამდვილად ღირდა,თუ არა, დავბრუნებულიყავი სამსახურში. მაგრამ, მაშინ ჩვენს ოჯახს არ ჰქონდა საკმარისი ფინანსური რესურსი, რომ მხოლოდ ჩემი ქმრის შემოსავალი საკმარისი ყოფილიყო.

როგორც ზემოთ აღვნიშნე, ინტერვიუს დროს გამოვლინდნენ ისეთი დედები, რომლებიც ამბობდნენ, რომ არ ჰქონდათ დანაშაულის განცდა. ერთის მხრივ, გამოვლინდა, რომ ეს დედები მიეკუთვნებოდნენ იმ დედების კატეგორიას, რომლებიც მაღალ-ანაზღაურებად სამსახურებში იყვნენ დასაქმებულები და ამავდროულად, მათ არ ჰყავდათ უფროსები, ვისი დაქვემდებარების ქვეშაც უწევდათ მუშაობა, სამუშაო გრაფიკის შეთავსება არ სჭირდებოდათ სხვასთან და ისინი პირადად ახდენდნენ, სამუშაო დროის განაწილებას. მაგრამ, მიუხედავად მსგავსი განცხადებებისა, საინტერესოა ის, რომ ეს დედები მაინც „იმართლებდნენ“ თავს და ცდილობდნენ ჩემთვის დაემტკიცებინათ, რომ იყვნენ კარგი დედები. მაგალითად, ისეთი კომენტარებით, როგორიცაა:

მე ვიცი, რომ სტრესი მექნება, ბავშვების რამე ღონისძიება რომ გავაცდინო, სტრესი მაქვს იმაზე, რომ შაბათ-კვირას შეიძლება იმდენად დაღლილი ვარ ვერსად ვერ გამყავს ბავშვი, ან ეს თვეში ერთხელ ხდება.

რა თქმა უნდა, ბავშვს მე თვითონ რომ ვზრდიდე და მთელი დღე მასთან ვიყო, ეგ უკეთესი იქნებოდა, მაგრამ ვცდილობ, რომ სახლში მალე მივიდე, ხშირ შემთხვევაში ვიკლებ მეგობრებთან ერთად წასვლას, ვაკლდები ბევრ ჩემთვის საჭირო ღონისძიებას, რომ ბავშვებს დავუთმო მეტი დრო.

აღმოჩნდა, რომ ეს დედები, საკუთარი ქმედების გაუაზრებლად ისე ანაწილებდნენ დროს, რომ იკლებდნენ მათთვის განკუთვნილ ნებისმიერ აქტივობას, მეგობრებთან ერთად გართობას და იმის ასანაზღაურებლად, რომ დღის მანძილზე სამსახურში იყვნენ, დარჩენილ სრულ დროს ბავშვებს უთმობდნენ. შაბათ-კვირას აუცილებლად ჰქონდათ ბავშვებთან ერთად დაგეგმილი აქტივობები და თუ ხელი შეეშლებოდათ, ეს მათ სტრესულ მდგომარეობაში აგდებდათ.

ასევე, დედებში დანაშაულის გრძნობის არსებობაზე მნიშვნელოვან ფაქტორს თამაშობს ქალის დასაქმების სფერო, კერძო თუ საჯარო სფერო, ჰყავს თუ არა დედას უფროსი და რამდენად დამოუკიდებელია სამუშაო ცხრილის შედგენაში. თუ დედას აქვს მოხერხებული განრიგი, ან ის თვითონ არის უფროსი და პირადად შეუძლია სამუშაო განრიგის შედგენა და გადანაწილება, მაშინ ის უფრო ნაკლებად განიცდის დანაშაულის გრძნობას. მაშინ, როცა, დედები, რომლებიც მკაცრად კონტროლირებან სამსახურებში არიან დასაქმებულები და მათზე არ არის სამუშაო გრაფიკი დამოკიდებული, უფრო მძაფრად განიცდიან დანაშაულის გრძნობას და ეს უფრო მეტად მოქმედებს მათი დედობის თვითაღქმაზე.

მე ისეთი სამსახური შევარჩიე, რომ არ მყავს უფროსი, მე მაქვს ცხრილი ჩემზე აწყობილი, მე ვგეგმავ, ისე, რომ წინასწარ ვიცოდე და საჭიროების შემთხვევაში გავიდე და ჩემს შვილებთან ვიყო.

ყოფილა ისეთი შემთხვევები, როცა ჩემი სამსახურის გამო ჩემი შვილისთვის მნიშვნელოვანი ღონისძიება გამიცდენია, ასეთ დროს განსაკუთრებით განვიცდი დანაშაულის გრძნობას და ვფიქრობ, რომ კარგი დედა სამსახურის გამო არ გააცდენდა შვილისთვის მნიშვნელოვან ღონისძიებას, მაგრამ რა ვქნა, სამსახური გვჭირდება, მაშინ სხვა რაღაცებზე უნდა ვთქვათ უარი.

დედაზე დაბრალება

იქედან გამომდინარე, რომ ბავშვის მოვლა-პატრონობის, აღზრდის მთავარპასუხისმგებელ პირად მიიჩნევა დედა, ბავშვის ნებისმიერ „არასწორ“, ნორმიდან გადაცილებულ ქცევაზეც პასუხისმგებლობა დედას ეკისრება. დედაზე დაბრალების ფენომენი პოპულარულია იმ შემთხვევაშიც კი, როცა დედები სახლის გარეთ არ მუშაობენ და მხოლოდ ბავშვების აღზრდით არიან დაკავებული. დედებზე დაბრალების წნეხი იმატებს მაშინ, როცა ისინი დასაქმებულები არიან და ბავშვები მათი მუდმივი ზედამხედველობის ქვეშ არ იმყოფებიან. გამოვლინდა ტენდენცია, რომ მიუხედავად იმისა, მხარს უჭერდა თუ არა ქმარი ძიძის აყვანის გადაწყვეტილებას, როცა ბავშვის ქცევას ეხებოდა საქმე მთავარი ბრალდებული მაინც დედა იყო.

დედა ხარ და შენ უნდა გითხრას, როგორ არიცი, ვერ ზრდი კარგად.

რაღაც როცა არ იცის ჩემმა შვილმა, ჩემი ქმარი მე მსაყვედურობს, რომ აი შენი ბრალია, ეს რომ ამან არ იცის, განა იმან, რომ მთელი დღე ძიძასთანაა, განა ძიძის, არამედ შენი ბრალია. ბავშვის მავნე ჩვევებიც ჩემი ბრალია ხოლმე, მე მბრალდება, ჩემი ქმარი მეუბნება ხოლმე, რომ შენ არ ასწავლი, ალბათ შენ არ ეუბნები.

ბავშვს სიცხე ჰქონდა და ჩემმა ქმარმა მითხრა ძიძასთან რომ ტოვებ, აბა რა გგონიაო, როცა ცუდად არის და ტოვებ, უფრო ცუდად ხდებაო. წამოცდენები არის, ქვეცნობიერად, სახლში რომ არ ვარ, მაგიტომ.

როცა საქმე ეხება ძიძასთან ურთიერთობას, მისთვის გარკვეული განკარგულების მიცემას, ამ შემთხვევაშიც დედა არის, ის, ვინც ძიძასთან საკითხებს ათანხმებს, მითითებებს აძლევს და თუ ისე მოხდა, რომ ეს მითითებები ძიძამ ვერ შეასრულა, ესეც დედას ბრალდება. ესეთი დამოკიდებულება აჩვენებს, რომ ოჯახში დედას და მამას შორის, მიუხედავად იმისა, ქალი დასაქმებულია თუ არა, აქვს თუ არა ეკონომიკური დამოუკიდებლობა, იგი მაინც ვერ გამოვიდა იმ გენდერული სტერეოტიპებიდან, რაც დედას და ცოლს აქვს მიწერილი.

რატომ არ გააფრთხილე ძიძა, რატომ არ უთხარი, რომ ბავშვს დღის განმავლობაში ორჯერ ნუ აძინებს, მერე ღამით დაძინება უჭირს, მსაყვედურობს ხოლმე ქმარი, ეს ნიშნავს, რომ მე ვერ დავარეგულირე სიტუაცია, მე ვერ ავუხსენი და ვერ ვასწავლე კარგად.

ბავშვს რამე თუ დაემართება, წაიქცევა და რამეს იტკენს ძიძასთან ყოფნის დროს, ჩემი ქმარი მეკითხება, შენ სად იყავი ამ დროს, ბავშვს ვერ მიხედე.

დედის და ძიძის ურთიერთობა

კვლევის შედეგად ორი მთავარი საერთო კრიტერიუმი გამოვლინდა, რაზეც ისაუბრა კვლევაში მონაწილე თერთმეტივე დედამ. ძიძის არჩევის დროს, ეს ორი ძირითადი კრიტერიუმი რაც უნდა დაეკმაყოფილებინა ძიძას იყო, გენდერი და დედობის სტატუსი. ანუ, ძიძა აუცილებლად უნდა ყოფილიყო ქალი და აუცილებლად უნდა ყოფილიყო დედა.

ჩემი ძიძა დედა, რომ ყოფილიყო, ქონდა მნიშვნელობა, როცა თვითონ დედა ხარ უფრო სხვანაირად ექცევი ბავშვს და სხვანაირი გაგება გაქვს სხვა დედის მიმართ.

როცა ქალი დედაა, იგი მაინც სხვანაირად ზრდის ბავშვებს.

ასეთი მიდგომები საზოგადოებაში შრომის გენდერულ დანაწილებას გამოხატავს. ასევე, შეხედულებას, რომ ქალი ბუნებრივად არის მზრუნველი, დედა კი აუცილებლად გულისხმობს მზრუნველ, გამგებ და სანდო ადამიანს.

რესპონდენტთა ნაწილი, კრიტერიუმებზე საუბრის დროს ახსენებდა ასაკს, მოლოდინი იყო, რომ ძიძა არ უნდა ყოფილიყო არც ახალგაზრდა, და არც ხანშიშესული. საშუალო ასაკს მიღწეული ქალი, რესპონდენტების მიერ ყველაზე კარგ ვარიანტად განიხილებოდა. ასევე, ძიძა უნდა ყოფილიყო სანდო, სანდოობის მოთხოვნას კი ქალები უფრო მეტად აკმაყოფილებდნენ, ვიდრე კაცები. თუ დედას ერთზე მეტი შვილი ჰყავდა, უფრო მრავალფეროვანი გამოცდილება ჰქონდა ძიძების აყვანაში, შესაბამისად, კრიტერიუმების რაოდენობაც იზრდებოდა. სანდოობის, ქალის და დედობის კრიტერიუმებს ემატებოდა განათლების დონის, ბავშვის აღზრდის და არა გაზრდის უნარები.

თავიდან ვფიქრობდი, ძიძა უნდა მცოდნოდა ვინ იყო და სანდო ყოფილიყო და მერე მივხვდი, რომ კი ვიცნობ და სანდო არის, მაგრამ გააჩნია, როგორ ექცევა ბავშვს, გააჩნია როგორ მოსწონს ბავშვს. თან იმის შიში გაქვს, რომ ბავშვს ძიძას ყოველდღე ვერ გამოუცვლი, რაღაცები არ მოეწონს, მაგრამ ეს რომ წავიდეს ახალის პოვნა რთულია, ან უარესი რომ მოვიდეს.

დედების მოლოდინი ძიძის და ბავშვის ურთიერთობის შესახებ

კვლევის შედეგად გამოვლინდა, რომ უმეტეს შემთხვევაში დედისთვის მთავარ პრობლემას წარმოადგენს შიში, რომ შეიძლება მის შვილს ძიძა უფრო მეტად შეუყვარდეს ვიდრე ის, ან ძიძასთან განავითაროს ემოციური მიჯაჭვულობა. ამიტომაც, ცდილობდნენ, რომ

ბავშვისთვის აღმზრდელები დარჩნენ და ძიძას მხოლოდ გამზრდელის - ანუ, ბავშვის კვების, დაბანის, პამპერსის გამოცვლის ფუნქცია დაეკისროს.

ხანდახან ვფიქრობ, რომ ძიძა უფრო მეტად უყვარს, მითქვამს კიდეც ძიძისთვის, ესეც უნდა ყოფილიყო ალბათ, ეს ხო მსხვერპლია, ქალმა უნდა გაიღოს, თუ გინდა რომ გახვიდე, იმუშაო და რაღაცას მიაღწიო, მაშინ ამ მსხვერპლზე უნდა წახვიდე, რომ შენს შვილს შეიძლება სხვა შეუყვარდეს, ან მიჯაჭვულობა სხვაზე განუვითარდეს.

მე იცი რა პრობლემა მექონდა, მიჯაჭვულობა მინდოდა ჩემზე ჰქონოდა ბავშვს და თუ ძიძასთან იქნება სულ და ღამით მნახავს მარტო, ან დილით, ან ძილის წინ, როცა მივუწვები, დიდი შანსია, რომ ჩემზე არ ჰქონდეს და მე მინდოდა უბრალოდ, რომ ჩემზე ყოფილიყო, ვიდრე სხვებზე, სხვასთან არ მინდოდა რომ ეს მიჯაჭვულობა განვითარებოდა.

მიუხედავად იმისა, რომ დედებს ეშინიათ ბავშვების ძიძებისადმი მიჯაჭვულობა, ყველა დედა ამბობდა, რომ თუ ბავშვი არ ეყვარება, მაშინ ვერ ვენდობი და ალბათ კარგადაც ვერ მოუვლის.

თუმცა, როცა ვხედავდი, რომ ძიძას დიდი სიყვარული ჰქონდა მის მიმართ და ბავშვსაც, ვიცოდი, რომ უყვარდა, ე.ი კარგად უვლიდა.

როგორი დედა ვარ?

ინტერვიუების შედეგად მიღებული მონაცემებზე დაყრდნობით აღმოჩნდა, რომ გამოკითხული დედების უმეტესობა, რომლებიც არიან დასაქმებულები, აქვთ სამსახური და იყენებენ ძიძის მომსახურებას, საკუთარ თავს არ განიხილავენ, როგორც ცუდ დედებს. მართალია, აქვთ დანაშაულის გრძნობა, ხშირად უწევთ თავის მართლება რატომ მუშაობენ, მაგრამ საერთო ჯამში თვითშეფასება, რომ ცუდი დედები არიან არ გამოვლინდა.

რეალურად, მე ვისვენებ სამსახურში, მაგრამ ვფიქრობ, რომ კარგი დედა ვარ, ის რომ მე არა ვარ ბავშვთან, ზუსტად ვიცი, სად არიან ბავშვები. მე ვიცი ყოველ წუთს რას აკეთებენ ისინი, თავისუფალი დრო როცა მაქვს, ვცდილობ მათ დავუთმო. როცა 24 საათი არის დედა სახლში, ის იმდენად არ უთმობს ბავშვს დროს, ვიდრე როცა მუშაობს. მაგალითად დასვენების დღეებში, როცა სულ სახლში ვარ და ბავშვებთან ერთად ვარ, მაშინ მეზარება რაღაცეების კეთება მაგათთან ერთად. როცა ვმუშაობ უფრო მეტად ვგრძნობ რომ უნდა დავუთმო ბავშვს დრო.

მე როცა სახლში ვარ ჩემი შვილი ძიძას არ ეკარება და ვფიქრობ, მე რომ კარგი დედა არ ვიყო, მაშინ ეგრე არ მოიქცეოდა. სახლში როცა მოვდივარ, ვცდილობ დრო ბავშვთან გავატარო, როცა თავისუფალი დრო მაქვს მას დავუთმო, ვასეირნო, ეზოში ჩავიყვანო, არ მაქვს ის, რომ მოვიშორო და სახლში მისულმა სხვა საქმეები ვაკეთო.

იდეალური დედა აუცილებლად უნდა მუშაობდეს და უნდა იყოს თავის თავის კმაყოფილი, არ იზღუდავდეს თავს, რომ სახლში დაჯდეს. კვლევები აჩვენებს, რომ ვინც მუშაობს და წარმატებულია უფრო მზრუნველი შვილები ჰყავს და უფრო წარმატებული შვილები, ვიდრე ისინი ვინც სახლში არის და არ აგრძელებს მუშაობას. იდეალური დედა არის ისეთი, რომელიც თავის სურვილებს ისრულებს. ვინც არ მუშაობს იმათი დაფასება არ არის, 24 საათი სახლის საქმეებს აკეთებენ, მაგრამ მაინც არავინ უფასებს. ამიტომ, მე არ ვფიქრობ, რომ ცუდი დედა ვარ.

ორმაგი სტანდარტები

კვლევის შედეგად, გამოვლინდა ერთი ძალიან საინტერესო ტენდენცია. მაშინ, როცა რესპონდენტები იხსენებდნენ ძიძის აყვანის შესახებ ოჯახში არსებულ დისკუსიებს, შედარებებს აკეთებდნენ მათი დედების და დედამთილების პოზიციებთან და როგორ

განსხვავდებოდა ეს პოზიციები, როცა საქმე ეხებოდა ბიჭ და გოგო შვილებს, ქალიშვილებს და რძლებს.

დედამთილს ჩემს მიმართ ჰქონდა ის პოზიცია, რომ მე უნდა გამეზარდა შვილები, მაგრამ მას ორი ქალიშვილი ჰყავს და იმათთვის ძიძები უნდათ, ეს მიდგომა არსებობს, შვილის მიმართ სხვა განწყობა აქვთ, იმან არ უნდა იწვალოს და მე კი.

დედაჩემი მხარს მიჭერდა, როცა ძიძის აყვანას ვაპირებდი, მაგრამ ჩემს ძმას 4 შვილი ჰყავს და იმასაც ჰყავს ძიძა და სულ იმას ამბობს ჩემს რძალზე, რატომ ჰყავს ძიძა, რა საჭიროაო.

ეს იყო მოულოდნელი საკითხი, რაზეც რესპონდენტებმა თვითონ დაიწყეს საუბარი. სამი რესპონდენტისგან გავიგე მსგავსი მოსაზრება, როცა ცდილობდნენ მათ ოჯახში არსებული დისკუსიები გაეხსენებინათ. მსგავსი მიდგომა, აჩვენებს, რომ კულტურულად განსხვავებული მოლოდინები არსებობს ადამიანის გენდერის შესაბამისად, მაგრამ არსებობს შემთხვევები, როცა ეს მოლოდინები კონფლიქტში შედის რეალურ სიტუაციასთან, განსაკუთრებით მაშინ როცა საქმე საკუთარი შვილების შემთხვევას ეხება.

ასევე, ინტერვიუს დროს, აღმოჩნდა, რომ რამდენიმე დედა (3) თვითონაც უარყოფითად იყოს განწყობილი ძიძების მიერ ბავშვის გაზრდაზე, მიუხედავად იმისა, რომ თავად იყენებდნენ ძიძის სერვისს. განსაკუთრებით მაშინ, როცა დედა არ იყო დასაქმებული.

მე ერთი მეზობელი მყავს და ის ქალი თვითონ არ მუშაობს, მაგრამ ძიძა მაინც ჰყავს და ძაან მიკვირს, სასეირნოდ ძიძას მიყავს ხოლმე, როცა დედა არ მუშაობს, ვფიქრობ, რომ ძიძა არაა საჭირო.

დედების მიერ წარმოებული ასეთი დისკურსის მიღმა დგას, საზოგადოებაში დამკვიდრებული შეხედულებების გავლენა. დედა ყველაფერს უნდა ასწრებდეს, სახლის საქმეებსაც, ბავშვების გაზრდასაც, დედა არ განიხილება, როგორც ქალი, რომელსაც

შეიძლება სხვა საჭიროებები ჰქონდეს, თავისუფლად დროის გატარება, დასვენება
ესაჭიროებოდეს.

ძირითადი მიგნებები

მონაცემთა ანალიზის შედეგად გამოვლინდა, რომ:

- თუ ბავშვების რაოდენობა ერთზე მეტია, ამ შემთხვევაში დასაქმებული დედები უფრო მეტად განიცდიან საზოგადოებისგან წნეხს. უარყოფითი დამოკიდებულება იზრდება მაშინაც, როცა დედის სამსახური არ არის მაღალანაზღაურებადი, ან დედის მუშაობა არ არის ეკონომიკური ფაქტორებისგან განპირობებული აუცილებლობა. საზოგადოებისთვის ჯერ კიდევ მიუღებელია, ქალის და განსაკუთრებით დედის მუშაობა.
- სიღრმისეული ინტერვიუების შედეგად გამოვლინდა, რომ დედების უმრავლესობა განიცდის დანაშაულის გრძნობას, ეს ერთის მხრივ, შეიძლება გამოწვეული იყოს დედის შინაგანი მდგომარეობით, მაგრამ უმეტეს შემთხვევაში, დედის დანაშაულის გრძნობა იზრდება, მაშინ როცა იგი ნეგატიურ დამოკიდებულებას გრძნობს ოჯახის წევრების და საზოგადოების მხრიდან მისი დასაქმების შესახებ.
- თუ დედა ისეთი სამსახურშია დასაქმებული, სადაც არ ჰყავს უფროსი, თავისუფლად შეუძლია განრიგის შეცვლა, სამსახურიდან გამოსვლა, მაშინ უფრო ნაკლებია დედების მიერ საკუთარი თავის დადანაშაულება, დანაშაულის გრძნობის განცდა და ცუდ დედად თავის აღქმა. მსგავსი ტენდენცია განვითარდა იმ დედებშიც, რომლებიც კერძო სამსახურებშია დასაქმებული. თუ დედა კერძო სამსახურშია დასაქმებული, უფრო ნაკლებად განიცდის დანაშაულის გრძნობას, მაგრამ თუ საჯარო სამსახურშია, სადაც გაწერილია მისი სამუშაო დრო, უფრო მაღალია დანაშაულის გრძნობა.
- ყველა რესპონდენტი აღნიშნავდა, რომ ძიძა მიჩნეულია, როგორც დედის საქმის შემსრულებელი, ძიძა ეხმარება დედას, ხშირად უჭირთ დედებს ახნან

ეს გადანაწილება, მაგრამ ოჯახის წევრებიც და საზოგადოებაც ფიქრობს, რომ ძიძა დედას ეხმარება და მისთვის დაკისრებულ მოვალეობებს ინაწილებს, აქედან გამომდინარე, უმეტეს შემთხვევაში ძიძის ხელფასს დედა ანაზღაურებს.

- ყველა რესპონდენტის შემთხვევაში, მიუხედავად იმისა, რამდენად არის მამა ჩართული ბავშვის მოვლის საქმეში, ბავშვზე ზრუნვის ძირითადი პასუხისმგებელი მშობელი არის დედა. ძიძასთან ურთიერთობა, მისთვის დავალებების მიცემა, ბავშვთან დაკავშირებული საკითხების შეთანხმება ევალება დედას და მაშინ როცა, ძიძა ვერ გააკეთებს რაღაცას ისე, რაც არ არის მშობლებისთვის მოსაწონი, ამაზე პასუხისმგებლობაც ეკისრება დედას. დედას ბრალდება ძიძის ნებისმიერი არასწორი ქმედება.

- საზოგადოების ნაწილს დასაქმებული დედების მიმართ, ვისაც ძიძა ჰყავს აქვს მოლოდინი, რომ ერთის მხრივ, ისინი არ არიან კარგი დედები, ბავშვებს არ უთმობენ საკმარისს დროს, სულ სამსახურში არიან, ოჯახს უპირატესობას არ ანიჭებენ და ასევე, ეს შეფასებები ვრცელდება დედის ქალურობის აღქმაზე. დედა, რომელიც იყენებს ძიძის სერვისს, ხშირ შემთხვევაში აღიქმება, როგორც ცუდი ქალი, რადგან იგი მისთვის ვალდებულ, ქალურ საქმეებს ავალებს სხვას. ვინაიდან, დედობა ჩვენს საზოგადოებაში პირდაპირ მიბმულია ქალობასთან, ფიქრობენ, რომ დასაქმებული დედები არ ასრულებენ სახლის საქმეებს, მაგალითად არ იციან საჭმლის მომზადება, ბავშვის მოვლა, სახლის დალაგება და სხვა. ჩამოთვლილი საქმეების შესრულება, ტრადიციულად ქალის გენდერს მიეწერება, ამიტომაც თუ ამას არ აკეთებ, ე.ი ვერ ასრულებ შენთვის დაკისრებულ მოვალეობას. რესპონდენტები საუბრობდნენ, რომ ხშირად გაკვირვებას გამოხატავენ ახლო ნათესავები, მეზობლები, როცა გაიგებენ, რომ დასაქმებულ დედასაც შეუძლია საჭმელების გაკეთება და რომ ასეთი დედებიც ასრულებენ სახლის საქმეებს და დამოუკიდებლად, ძიძის დახმარების გარეშეც შეუძლიათ ბავშვზე ზრუნვა. ეს მოლოდინი უფრო მაღალია, როცა დედა ახალგაზრდაა.

○ დასაქმებული დედა, რომელიც იყენებს ძიძის მომსახურებას არ შეიძლება იყოს დაღლილი, მას არ აქვს უფლება იწუწუნოს, ისაუბროს დედობის დამღლელ ასპექტებზე, რადგან ფიქრობენ, რომ მის ძირითად საქმიანობას ძიძა ასრულებს, ამიტომ არ შეიძლება, რომ დედაც დაიღალოს. ხშირად ხალხის რეაქცია ნეგატიურია. ქალები საუბრობენ, რომ რაღაც უხილავი შეთანხმება არსებობს, ქმრის, ასევე ოჯახის სხვა წევრების მიერ, რომ რადგანაც დედა მუშაობს და ჰყავს ძიძა, ე.ი ის გათავისუფლებულია დედობრივი საქმიანობიდან და ყველა დედის საქმეს ძიძა აკეთებს. ერთის მხრივ არის მოლოდინი, რომ თუ ძიძა გყავს არაფრის კეთება იცი და მეორეს მხრივ მუდმივად დასვენებული ხარ.

○ ინტერვიუების დროს გამოვლინდა ტენდენცია, რომ თუ დედის მუშაობის ეკონომიკური მიზეზები განაპირობებს, ანუ ქალის მუშაობა საჭიროა ოჯახის ეკონომიკური მდგომარეობისთვის, მაშინ ეს დედები ძიძის სერვისის რაციონალიზებისთვის იყენებენ ეკონომიკურ არგუმენტს. ანუ, მეუღლეს, რომ საკმარისი შემოსავალი ჰქონდეს დედას არ მოუწევდა მუშაობა და მთელი დღე სახლიდან გასვლა, ამავე დროს იწყება სხვა სოციალური პრობლემების წინ წამოწევა და სახელმწიფო სისტემის დადანაშაულება. სახელმწიფო საკმარისად არ უწყობს ხელს დასაქმებულ დედებს, სახელმწიფო უნდა ითვალისწინებდეს დედობის ფაქტორს და უფრო მეტ შეღავათს უნდა სთავაზობდეს. მაგრამ, იმ შემთხვევაში, როცა დედების დასაქმება არ იყო განპირობებული ეკონომიკური ფაქტორების შედეგად, დედები მათი ძიძის აყვანის გადაწყვეტილების რაციონალიზებას ახდენენ თვითგანვითარების არგუმენტებით, ქალურობის და დედობის განსაზღვრებით, იმის ახსნით, რომ მათთვის მიუღებელია, მხოლოდ სახლში ყოფნა და ბავშვების გაზრდა, რადგან ეს მათ ფსიქიკაზე იმოქმედებს და უფრო ცუდი და აგრესიული დედები იქნებიან. მუშაობა ეხმარება მათ, რომ სრულფასოვან ქალად იგრძნონ თავი. საინტერესოა, რომ ყველა დასაქმებული დედა ცდილობდა ექსპერტების მოსაზრებების და სტატისტიკების მოშველიებას, რომ დასაქმებული დედები უკეთესი დედები არიან, ვიდრე არადასაქმებული დედები. ქალებს იმ კულტურული

და გენდერული ბარიერების გამო, რაც კვლავ მყარად არის ჩვენს საზოგადოებაში ფეხგადგმული დღემდე უწევთ, რომ მათ მუშაობას არგუმენტი მოუძებნონ, გაამართლონ და მუდმივად ამტკიცონ, რომ ისინიც ისეთივე კარგი დედები არიან, როგორც სახლში მყოფი დედები.

- მიუხედავად იმისა, რომ დედები დასაქმებულები არიან, აქვთ უმაღლესი განათლება, ჯერ კიდევ განიცდიან მათთვის მიკუთვნებული გენდერული როლების შესაბამისად ქცევის აუცილებლობას. რესპონდენტების ნაწილი აღნიშნავდა, რომ თუ, არჩევანის საჭიროება დადგება მას და მეუღლეს შორის სამსახურზე თავის დანებების შესახებ, მიუხედავად იმისა, რომ ამ დედებს აქვთ უკეთესი ანაზღაურება, ვიდრე ქმრებს, მაინც აცხადებდნენ, რომ ისინი დატოვებდნენ სამსახურს, რადგან ვერ შეეგუებიან დაუსაქმებელი ქმრის სტატუსს. არ უშვებენ ისეთ სიტუაციას, როცა შეიძლება მამა იყოს ბავშვზე პასუხისმგებელი ძირითადი მშობელი.

- ყველა რესპონდენტი მიძას მოიხსენიებდა, როგორც ოჯახის ერთ-ერთ წევრს. რომლის დახმარების გარეშეც, დედები ვერ მოახერხებდნენ სამსახურში გასვლას, რომ არა ისინი, მათ მოუწევდათ სამსახურის დატოვება.

- მიძას ხშირად მოიხსენიებდნენ, როგორც გამზრდელს, რომელიც ბავშვის ფიზიკურ კეთილდღეობაზე ზრუნავს, ხოლო ძირითად საქმიანობას, ანუ ბავშვის აღზრდას დედები ასრულებენ. ბავშვის აღზრდის საკითხები იყო ერთ-ერთი ყველაზე ხშირად განხილული თემა დედასა და მიძას შორის, დედებს არ უნდათ, რომ მიძამ მათი ცხოვრებისეული დოგმები მოახვიონ ბავშვებს თავზე და ეს ხშირად ყოფილა მიძების სამსახურიდან გათავისუფლების მიზეზი. ერთის მხრივ, მიძას არ უნდა მოეხვია ბავშვისთვის თავს მისი შეხედულებები, მაგრამ ამავე დროს უნდა გაეთვალისწინებინა დედის მოთხოვნები, მაგალითად შეეყვარებინათ ბავშვებისთვის კითხვა, არ განევიტარებინათ ე.წ. მავნე ჩვევები. ანუ, თუ დედის და მიძის ბავშვის აღზრდის იდეოლოგია ეთანხმებოდა ერთმანეთს, მაშინ ეს დედისთვის არ იყო პრობლემა.

- დედებს აქვთ მოლოდინი, რომ ძიძას თუ ბავშვი არ უყვარს, ისე ვერ შეასრულებს მის საქმიანობას კარგად, მაგრამ არ უნდა გააკეთოს ისე, რომ ბავშვს ზედმეტად შეაყვაროს თავი, აკონტროლოს ემოციები და სცადოს, რომ დედისთვის დატოვოს ადგილი. დედები განიცდიდნენ, რომ შეიძლება ბავშვებმა ემოციური მიჯაჭვულობა ძიძასთან განავითაროს. ეს იყო კიდევ ერთი ფაქტორი, რაც დედების დანაშაულის გრძნობის გაჩენას უწყობდა ხელს.

- ყველა რესპონდენტს ჰქონდა მოთხოვნა, ძიძა ყოფილიყო ქალი და დედა. ერთის მხრივ, ეს იყო განპირობებული იმით, რომ ქალმა ბუნებრივად იცის ბავშვზე ზრუნვა, დედამ განსაკუთრებით და მეორეს მხრივ, იმ ოჯახში, სადაც ქმარი ცხოვრობს, კაცი ძიძა მიუღებელია.

- დასაქმებული დედები, მუდმივად ცდილობენ, რომ ის დრო რასაც სამსახურში ატარებენ და ბავშვებთან არ არიან აანაზღაურონ. ასე რომ, ნებისმიერი თავისუფალი დრო ბავშვებთან ერთად გაატარონ, შაბათ-კვირა სრულიად მათ დაუთმონ, ეს მათ ეხმარებათ თავი კარგ დედად იგრძნონ და თან ჰქონდეთ გასამართლებელი არგუმენტი, რომ სხვა, სახლში მყოფი დედებისგან განსხვავებით, რომლებიც ფიზიკურად ბავშვებთან ერთად არიან, უფრო მეტ დროს უთმობენ მხოლოდ ბავშვებს. ბავშვებთან ერთად შაბათ-კვირის გატარება ეხმარებოდათ ემოციური მიჯაჭვულობის განვითარებაში, რაც შეიძლებოდა წინააღმდეგ შემთხვევაში ბავშვს ძიძის მიმართ გასჩენოდა.

დასკვნა

ერთ-ერთი ყველაზე გავრცელებული ტენდენციაა, რომ ქალის უმთავრესი და ყველაზე მნიშვნელოვანი მოვალეობა ცხოვრებაში არის დედობა. დღემდე, ადამიანთა დიდი ნაწილი ფიქრობს, რომ ქალი პირველ რიგში არის დედა და მერე ქალი. დოგმასავით არსებობს, რომ ყველა ქალი უნდა გახდეს დედა, ეს თითქოს დაუწერელი კანონია. მიუხედავად იმისა, რომ წლების მანძილზე ემანსიპაციის გზაზე ქალთა უფლებრივი მდგომარეობა გაუმჯობესდა და ბევრი რამ შეიცვალა, ტრადიციული გენდერული წესრიგის მქონე კულტურის ქვეყნებში ეს პროცესი ჯერ კიდევ რთულად მიმდინარეობს. იქედან გამომდინარე, რომ ქალისთვის დედობა მიჩნეულია, როგორც ყველაზე უფრო ღირებულ და დაფასებულ საქმედ, აღიარებულია, რომ ქალმა ოჯახი ნებისმიერ საქმეზე უფრო წინ უნდა დააყენოს. მსგავსი მიდგომა ართულებს სიტუაციას იმ შემთხვევაში, როცა ქალს ოჯახთან ერთად აქვს სამსახური, პროფესია და დედობა აღარ არის ქალის ერთადერთი საქმიანობა. როცა ქალს ჰყავს ოჯახი, არის დედა (ხშირად ჰყავს ერთზე მეტი შვილი და თან მცირე ასაკის ბავშვები) და ამავდროულად მუშაობს, აქვს კარიერა - ყველა ეს ფაქტორი ზემოქმედებას ახდენს ქალის დედობის სტატუსის საზოგადოებრივ აღქმაზე. საზოგადოებრივი დამოკიდებულება კი თავისთავად ზემოქმედებას ახდენს დედების თვითაღქმაზე და ხშირად, დედებს მსგავსი სოციალური წნეხის პირობებში უწევთ ცხოვრება. არსებული ორმაგი მიდგომა, ერთის მხრივ ეს არის ახლანდელი ეკონომიკური სისტემა, რომელშიც „მამა მარჩენალის და დედა დიასახლისის“ სისტემა ვეღარ მუშაობს და მეორეს მხრივ, ტრადიციული წესრიგი - „მამა მარჩენალი და დედა დიასახლისი“, რომელიც ისევ ნორმად არის მიღებული, ქალებს არახელსაყრელ პირობებში აყენებს. ქალებისთვის ორმაგი წნეხი არსებობს, ერთი, იყვნენ წარმატებული ქალები, თავი დაიმკვიდრონ საზოგადოებაში, გამოიყენონ მათი პოტენციალი და მეორეს მხრივ, გახდნენ დედები და მოერგონ ყველა იმ კულტურულ, თუ ეროვნულ მოდულს რაც დედობის შესახებ არსებობს.

მსგავსი სოციალური რეალობის პირობებში, დედებისთვის სამსახურის და დედობის დაბალანსების საკითხში შემოდის ძიძების როლი. ძიძებს და იმ ფუნქცია მოვალეობებს, რაც ძიძებს აკისრიათ, ხშირად საზოგადოება ნეგატიურად აფასებს. ეს, დაკავშირებულია რა თქმა უნდა იმ ფაქტთან, რომ ქალისთვის დედობა კულტურულად და ეროვნულად აღიარებულია, როგორც ძირითადი საქმიანობა და ძიძების მომსახურებით სარგებლობის დროს ძირი ეშლება იმ მიდგომას, რომ დედა უნდა იყოს ერთადერთი და ძირითადი მზრუნველი პირი ბავშვზე. კვლევის შედეგების ანალიზისას გამოვლინდა, რომ ძიძები აღქმულია, როგორც დედის დამხმარეები, ანუ ძიძა, ეს არის ქალი, რომელიც ინაწილებს მხოლოდ დედისთვის შესასრულებელ საქმიანობას. ძიძა არ განიხილება, როგორც მამის დამხმარე, ვინაიდან ბავშვზე ზრუნვა დედის მთავარი მოვალეობაა, ეს მიდგომა აჩვენებს საზოგადოებაში არსებულ გენდერულ წესრიგს, რომელიც კვლავ შენარჩუნებულია.

კვლევის შედეგად მიღებული მონაცემების ანალიზისას, გამოვლინდა, რომ გამოკითხული ყველა რესპონდენტი ერთხელ მაინც ყოფილა ისეთ სიტუაციაში, როცა თავს დამნაშავედ გრძნობდა, იმიტომ რომ იყენებდა ძიძის მომსახურებას. სიტუაციაში, როცა დედებს უწევდათ თავი გაემართლებინათ, რაციონალური ახნა-განმარტება მოეძებნათ და დაესაბუთებინათ, თუ რატომ იყენებდნენ ძიძას. ასეთი შემთხვევებისას აღმოჩნდა, რომ ყველაზე ხშირად, ძიძის მომსახურების რაციონალიზებას უკავშირებენ ეკონომიკურ ფაქტორს, ან ქალის თვითგანვითარებას. მაგრამ, საინტერესოა ის, თუ როგორ ანაწილებენ დედები და ძიძები დედობის მოვალეობას. უმეტეს შემთხვევაში, რესპონდენტები საუბრობდნენ, რომ მიუხედავად იმისა, რომ მატ ჰყავთ ძიძები, ეს არ ნიშნავს, რომ მათ უარი თქვას დედობაზე, ძიძა არ ცვლის დედას და დედის როლს. ძიძა არ ასრულებს შვილების აღზრდის საქმიანობას, ძიძა მხოლოდ ფიზიკურად უვლის ბავშვებს, ზრდის მათ: კვებას, უცვლის, აბანავებს. დედები აუცილებლად საკუთარ თავზე იღებენ, დედობის უფრო მნიშვნელოვან და მთავარ საქმიანობას, რაც ბავშვის აღზრდასთან არის დაკავშირებული. ბავშვის აღზრდის პასუხისმგებლობას არ უნაწილებენ ძიძებს, უფრო მეტიც, როცა რამდენიმე რესპონდენტი იხსენებდა ისეთ სიტუაციას, როცა ძიძის სამსახურიდან გათავისუფლების მიზეზი ყოფილა სხვაობა იდეოლოგიური

თვალსაზრისით, როცა დედას არ მოსწონს ბავშვის აღზრდის მეთოდები, როცა ისინი მათ მოვალეობებს ცდებიან და ბავშვების აღზრდას იწყებენ. დედები ზრუნავენ ბავშვის განათლების სიყვარულის დანერგვაზე, დედები იზიარებენ ბავშვების ემოციურ განწყობებს, დედები უვლიან ბავშვებს ავადმყოფობის დროს, დედები ატარებენ დროს ბავშვებთან ერთად დასვენების დღეებში და ბავშვები დედებთან ამყარებს ემოციურ მიჯაჭვულობას და არა ძიძებთან.

კვლევის შედეგად მოძიებული მონაცემების ანალიზისას ასევე გამოიკვეთა, რომ დედების უმრავლესობა განიცდის დანაშაულის გრძნობას, რაც ერთის მხრივ გამოწვეულია საზოგადოების დამოკიდებულებისგან, ნეგატიური შეფასებებისგან, მაგრამ მეორეს მხრივ შინაგანი დამოკიდებულება, რომ სამსახურში ყოფნის დროს არ აქვთ შესაძლებლობა, რომ დრო ბავშვებთან, სახლში გაატარონ. მიუხედავად იმისა, რომ კვლევის შედეგად გამოვლინდა დედებში დანაშაულის გრძნობის ფენომენი, აღმოჩნდა, რომ დასაქმებული დედები, რომლებიც მათი დღის 24 საათს ვერ ატარებენ ბავშვებთან უპირობოდ არ გულისხმობს, რომ საკუთარ თავს იდენტიფიკაციას უკეთებენ, როგორც ცუდ დედებს.

საბოლოოდ, შეიძლება ითქვას, რომ დედების მიერ ძიძის მომსახურებით სარგებლობას საზოგადოება იყენებს როგორც კრიტიკის საშუალებას, მუდმივად იმაზე მისათითებლად, რომ ისინი ვერ ერგებიან იმ ნორმებს და განსაზღვრებებს, რაც „იდეალურ დედას“ უნდა ახასიათებდეს.

გამოყენებული ლიტერატურა

- Bernard, J. (1998). *The Two Marriages. U.S. : Kinship and Domestic Politics*. Philadelphia: Temple University Press. pg. 450-570;
- Brown, S. & Lumley, J.(1994). *Missing voices: The experience of motherhood*. Melbourne: Oxford University Press;
- Buultjens, M. & Liamputtong, P.(2007). *When giving life starts to take the life out of you: women's experiences of depression after childbirth*. pg. 77-91;
- Chodorow, N. and Contratto, S. (1989) *The Fantasy of the Perfect Mother. Feminism and Psychoanalytic Theory*. New Haven and London: Yale University Press;
- Choi, P. & Henshaw, C. (2005). *Supermom, superwife, supereverything: performing femininity in the transition to motherhood*. *Journal of Reproductive and Infant Psychology*, pg. 167-180;
- Cohen, L. (2010). *The anatomy of working mom guilt*. Available at: <http://www.workingmother.com/2010/5/home/anatomy-working-mother-guilt>
- Drezgic, R. (2015). *Demographic Nationalism In The Gender Perspective*;
- Ehrenreich, B. & Hochschild, A (2003). *Global woman: nannies, maids, and sex workers in the new economy*. New York, A holt paperback.
- Elvin-Nowak, Y. (1999). *The meaning of guilt: A phenomenological description of employed mother;s experience of guilt*. *Scandinavian Journal of Psychology*. Pg.73-84. Available at: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1467-9450.00100/abstract>
- Garey, A. (1999). *Weaving Work and Motherhood*. Philadelphia: Temple University Press;
- Gold, T. (2015). *The mommy wars: nanny vs mom*. Access at: http://www.huffingtonpost.com/tammy-gold/the-mommy-wars-nanny-vs-m_b_8488862.html

- Hay, S. (1996). *The Cultural Contradictions of Motherhood*. New Haven, CT: Yale University Press;
- Hochschild, A. (2010). *Global traffic in female service: nannies, surrogates, and emotional labor*. Available at: <http://www.havenscenter.org/audio/arlie-hochschild-global-traffic-female-service-nannies-surrogates-and-emotional-labor>
- Knapton, S. (2014). *Working mothers trapped by “double burden” of guilt*. Available at: <http://www.telegraph.co.uk/news/science/science-news/10648965/Working-mothers-trapped-by-double-burden-of-guilt.html>
- Mauthner, N. (1999). *Feeling low and feeling really bad about feeling low: Women's experiences of motherhood and postpartum depression*. Canadian Psychology/Psychologie canadienne, pg. 143-161. Available at: <http://dx.doi.org/10.1037/h0086833>;
- Oakley, A. (1980). *Women confined: Towards a sociology of childbirth*. New York: Schocken Books;
- Parker, R., & Bar, V. (1996). *Torn in two: The experience of maternal ambivalence*. Journal of Analytical Psychology, pg. 611-612;
- Poduval, J & Poduval M. (2009). *Working mothers: How much working, how much mothers, and where is the womanhood?* Available at: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3151456/>
- Polatnick, M. (1996). *Diversity in Women's Liberation Ideology: How a Black and a White Group of the 1960s Viewed Motherhood*. pg. 679-706;
- *The working mother's dilemma?* (2009). Available at: <https://momjd.wordpress.com/2009/11/19/the-working-mothers-dilemma/>
- Toynbee, P. (1997). *The strangest relationship: nannies and working mothers* . Available at: <http://www.independent.co.uk/voices/the-strangestrelationship-nannies-and-working-mothers-1291443.html>
- Ussher, M. (1989). *The psychology of the female body*. London, Routledge;

- Woollett, A.& Phoenix, A. (1991). Afterword: Issues Related to Motherhood. *Motherhood: Meanings, Practices and Ideologies*(pp. 216 -31). London, Sage;
- Yuval-Davis,N. (1997). *Gender and Nation*. London: Sage Publications Ltd;
- „მერი პოპინსი“ ქართულად, ანუ მიძეები და მათი პრობლემები საქართველოში. (2014). ხელმისაწვდომია: <https://bpn.ge/analizi/4536-meri-popinsi-garthulad-anu-dzidzebi-da-mathi-problemebi-saqarthveloshi.html?lang=ka-GE>
- ნოზაძე, თ. (2009). მიძის ინსტიტუტის ავ-კარგიანობა. ხელმისაწვდომია: <http://www.ambioni.ge/zisis-instiruris-avkargianoba>

Iv. Javakhishvili Tbilisi State University

Nino Tchelidze

Ideal of motherhood, mothers guilt, emotional and care work distribution
between mothers and nannies

Gender Studies

MA thesis is prepared with the purpose of obtaining Master's Degree in Gender
Studies

Supervisor: Tamar Tskhadadze

Associate Professor

Invited lecturer of TSU Gender studies Institute

Tbilisi, 2017

Annotation

Motherhood is considered as a part of woman's identity. The role of mother in our society is idealized. A woman is often evaluated by her motherhood capabilities. There are several different theories about the motherhood. Established cultural norms and expectations of the society defines ideals of motherhood. The definition of "an ideal mother" demands a woman to prioritize her family, to stay home and to take main responsibility of raising children. Patriarchal society constantly insists on women to fit in an accepted norms of motherhood and to fulfill the responsibilities that motherhood requires.

The aim of the thesis is to study attitudes towards working mothers, who are using nanny service and to identify the constructs and ideas that working mothers are using to rationalize their decision. Also, the paper analyses how women see and asses mothers work, based on its distribution between mothers and nannies, whether they feel guilty and how these attitudes affects their self-perception as a mother. In-depth Interview method was used during the research. As for respondents, women ought to be married and had a full time job. Respondents' age, as well as the number of children they had varied.

After conducting in-depth interviews and analyzing data revealed that working mothers feel mother's guilt. They also constantly have to justify their decisions - using nanny service and try to rationalize it. In order to rationalize the usage of nanny service, mothers use economic, personal development and timing factors as their major arguments. The research has also revealed that mothers are still considered as a primary caretakers and nannies are believed to be mothers helpers, who share mothers work and not fathers. The analysis of mother-nanny relationship highlighted mother's fear that a child might develop emotional attachment toward nannies, and not towards mother. Despite of using nanny service, mothers still take the whole responsibility for raising a child and being the ones who supports and teaches children. Such division of responsibilities help mothers not to identify themselves as a bad mother.